

Miként lehet szép női kebelt elérni.

A kebel szépsége a nő hájak egyik legelőkelőbbje, melynek adományozásában a természet nem mutatja magát pazarló...

J. RATIÉ, Pharmocien, 5. Passage Verdau, Paris. Raktár Ausztria-Magyarországra: Budapest, Török József gyógyszer. Király-u. 12.

Szállítási hirdetmény.

A polai cs. és kir. tengerészeti hadiszertár 1902. évi anyagszükségletének biztosítására, és pedig az V. osztályt (faolaj) illetőleg 1901. évi december hó 14-én, a többi alatt felsorolt osztályokat illetőleg 1901. évi október hó 30-án, mindenkor délutáni 4 órakor a lepecsételve beérkezett ajánlatok fölött a cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnokságánál pályázati versenytárgyalás fog tartatni.

- 1. A szállítandó anyagok következő osztályokba vannak osztva, ezeknek egy-néhány pedig csoportokba:
II. oszt. Lobogók.
V. Faolaj.
VI. Lenolaj.
VII. Marhafaggyú.
VIII. Szürke mosósappan, faggyúgyertyák és stearyngyertyák.
IX. Seprók.
X. Ecetek és kefék.
XII. Kátrány, szurok, hajó-asphalt és gyanta.
XIII. Tárcsaréz, rudacsok, sodrony, bádóg és szégek vörösrézéből.
XIVa. Vörösréz csövek.
XIVb. Csövek pénzötvényből.

2. Minden ajánlattevőnek szabadságában áll ajánlatot csak egy osztályra vagy különválasztott ajánlatot több osztályra vagy egyes csoportokra beadni.

3. A közelebbi részletes és általános szerződési feltételek, úgy mint a szállítandó tárgyakról szóló jegyzékek és ajánlati minták a következő helyeken betekinthetők, illetve megtekinthetők:
A cs. és kir. közös hadügyminiszterium tengerészeti osztályának irodavezetőségénél Bécsben; a cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnokságánál Polában és a haditengerészeti parancsnokságánál Triestben; a kereskedelmi és iparkamaránál Bécsben, Budapestben, Prágában, Pilsenben, Reichenbergben, Egerben, Budweisben, Brünnben, Grätzben, Laibachban, Klagenfurtban, Triestben, Zárában, Zúgráiban, Finnében, Debreczenben, Kolozsvárott, Brassóban, Pécsen és Pozsonyban; továbbá Villachban a városi tanácsnál; a faolajszállítást illetőleg Pola, Capo d'Istria, Pirano, Parenzo, Rovigno, Spalato, Ragusa, Cattaro és Castelnovo városok tanácsánál, illetve községivatalánál is.

Szövegi fölvilágosítást a fentebb említett cs. és kir. tengerészeti hatóságok nyújtanak.
Pola, 1901 szeptember hóban.
A cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnoksága.

Czibalom

iskolám, a melyből mindenki, tanító nélkül megtanulhat czibalmozni, 4 koronáért adom. Képes nagy czibalomárjegyzéket pedig ingyen. Varga Pál czibalomgyártó, Budapest, VIII. ker., Bök Sailárd-uca 3. sz.

+ Soványság +

Szép, telt testűdomok a mi keleti erdőporonkó, 1000. évi párisi aranyéremmel kitüntetve 6-8 hét alatt már 30 fontnyi gyarapodást érnek el. Orvosi szem. szerint, Szegedben, Széchenyi téren. Nem szédül, Székesfehérváron. Ára kartononként 2 kor. 50 fill. Postai utalvány vagy készpénzzel. Használati utasítás.

Hygien. Institut 9105
D. Franz Steiner & Co., Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.

Legjobb és leghíresebb pipere hölgypor: a La VELOUTINE Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGETIVÉ CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

TROPON tápláló és erősítő-szer a legjobb és legolcsóbb fehérszínű készítmény, kapható a következő alakokban:
TROPON por-alakban a hus legráplálható része, tiszta fehérszínű, ételkező keverve tápláló erejét sokszorosra fokozza.
VAS-TROPON egyesíti magában a vas vértelítő és a fehérnyé izomerősítő hatását. A vérszegénység, szápadtság, ideggyöngöcség legjobb orvosszere.
TROPON-CACAO a legráplálhatóbb reggeli ital, tiszta táplálható, mint a közönséges cacao, melynek legfinomabb fajtájával készült.

TROPON-GYERMEK-TÁPLISZT a legráplálhatóbb és legmegbízhatóbb gyermek-tápláló. Egyedüli igazi pótszere az anyajeknek. Nagy Tropon (fehérszínű) tartalma következtében tápláló ereje nagyobb, mint minden más tápliszte.
Kapható minden gyógyszerertárban.

BALOG BéLA és LAJOS férfi-szabók
Budapest, Dorottya-u. 11. I. em. TELEFON 31-39.
Speczialisták: diszmagyar-, lovagló- és sportöltönyökben.
Az őszi és téli idény beálltával ajánljuk angol mintára vezetett műhelyükből kikerült legújabb valódi angol és francia szövetekből készült, bármely minta szerint kifüggesztelést, izlések és elegáns szabású ruhákat.
Ruhabérlet tetszés szerinti kombinációban.

42. SZÁM. 1901. BUDAPEST, OKTÓBER 20. 48. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt egységes évre 24 korona. Vasárnapi UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt egységes évre 16 korona. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) egységes évre 10 korona. Kijelölt előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

ERZSÉBET FŐHERCZEGNŐ ÉS JEGYESE, WINDISCH-GRAETZ OTTÓ HERCZEG.

Dús terméstöbbletek létrehozatalára,

az összes gabonafélék, takarmányvetések, hurgonya, répa és tengeri alá, kivált gyengén sikerült vetések feljavítására, legfőképp pedig szőlők trágyázására, úgy szintén dinnye és konyhakertiek (uborka, tök) hihetetlen terméshozására ajánljuk szárított kőbányai hizottsertés-trágyánkat, mely bámulatos gyors és biztos hatása által feltűnő elterjedésre tett szert és lényeges megtakarításokat tesz lehetővé.

Megrendelések intézendők
BUDAPEST-KŐBÁNYAI TRÁGYASZÁRÍTÓ-GYÁR
Bosányi, Schietrumpf és Társa
BUDAPEST, V., Bálvány-utca 2.

Kimerítő prospectus ingyen és bérmentve

ERZSEBET FÖHERCEZGNŐ LEGÚJABB ARCZKÉPEI.

ERZSEBET FÖHERCEZGNŐ ELJEGYZÉSE.

ÖSZTALAN örömet keltett *Erzsebet* főhercegnőnek, Rudolf trónörökös leányának eljegyzési híre. Hiszen az az általános szeretet, mely szüleit környezte, kiterjedt ő reá is. Érdeklődéssel kísértük nevelkedése minden mozzanatát, örömmel hallgattuk a gyermekszobából róla kiszivárgott híreket, kedves apróságokat. Az a szörnyű csapás, mely őt apjától, a nemzetet trónörökösétől, reménységétől fosztotta meg, egyformán sújtotta az ő szívet és a miénket s együtt borult a gyászos ravatalra a nemzet és a kis árva. S a fájó emlékek ez a közössége csak mélyítette a szeretetnek kapcsait közte s a nemzet közt.

A kis leány fölserdült, és ime, megszólalt s jogait követelte a szíve. Nem a diplomácia rideg számítása választotta vele völegényt hatalmas uralkodó családok törzéből, hanem a szív érzése, egy bár régi és előkelő, de rangban alatta álló családból. S a szív diadalra vitte jogait, öreg királyunk atyai bölcsesége belátta, hogy ez a frigy a legjobb útja kedves unokája boldogságának s megadta beleegyezését a házassághoz, a mint hogy az utóbbi években nem egy bizonyágát mutatta annak, hogy családjában a házasságok ügyében nem a hatalmi és egyéb érdekeknek, hanem az érzelmeknek engedni a döntő szót.

A kik együtt gyászoltunk egykor *Erzsebet* főhercegnővel, vele örülünk most is, ifjú boldogsága napjaiban. Bizalommal tekintünk a daliás ifjú völegény felé is, mert bár eddigél nálunk ismeretlen, a legjobb ajánlás számára az a szerelem, melyet jegyese szívében fel tudott kelteni.

Erzsebet főhercegnő nem rég töltötte be tizenhét évesét. 1883 szeptember 2-án született, vasárnapi napon, a laxenburgi kastélyban. Nevelésére nagy gondot fordítottak

kezdettől fogva. Egy francia eredetű hölgy, Teuzet Eugénia vezette nevelését jeles tanerők közreműködésével az elemi tantárgyaktól kezdve a felsőbb tanulmányokig. A magyar nyelvnek s a magyar nemzet ismeretének nagy szerep jutott a tanulmányokban, úgy, hogy az ifjú főhercegnő nemcsak hogy hibátlanul és szívesen beszél magyarul, hanem nagyon jól ismeri nemzetünket, történetünket, irodalmunkat is. Magyarokkal ha összekerül, mindig magyarul társalog velük, s nem egy előkelő magyar háznál őrzik szeretettel jó magyarsággal irt kedves leveleit. Ismeretes például az az eset, a mikor egy jeles magyar egyházi írónak, a ki német levél kíséretében küldte meg neki vallásos könyveit, magyarul felelt, kijelentve, hogy a magyar levelet is megértette volna s hogy műveit el fogja olvasni. A francia és angol nyelvet is tökéletesen megtanulta.

Édes anyjával természetesen ideje legnagyobb részét együtt töltötte, együtt tettek kisebb-nagyobb utazásokat az osztrák alpesi tartományokban s Magyarországon. Gyakran tartózkodtak Miramarében, Abbaziában, a Bozen melletti Griesben.

Ő Felsége, a király is mindig nagyon szerette kis unokáját. Ő volt az első, a ki születésekor megjelent a laxenburgi kastélyban a boldog szülők s a kis újszülött üdvözlésére; apja halála után pedig ő pótolta neki az apát. Nevelésére személyesen ügyelt föl és soha sem mulasztott el egy alkalmat sem, hogy örömet szerezzen neki.

A mult év farsangján jelent meg *Erzsebet* főhercegnő először udvari bálban s megjelenésének bájával, üde, leányos szépségével mindenkire nagy hatással volt. Azóta gyakran megjelent az udvar s a bécsi főrangú társaság különböző ünnepélyein, multságain, melyekből fiatalos örömmel vette ki részét. Édes anyja második házassága óta külön udvartartást vitt s maga is

rendezett kisebb, bizalmasabb jellegű ünnepélyeket, melyekre az udvarhoz tartozókon kívül az arisztokrácia számos tagja is kapott meghívást.

Mint egyik kedves vonását említik jó szívűnek, hogy nagyon szereti a kis gyermekeket. Gyakran meg szokta látogatni főudvarmestere, Bellegarde gróf családját s eljászatogott gyermekeivel egy-egy félórát. Mária Valéria főhercegnő gyermekeit is nagyon szereti s nem mulaszt el egy alkalmat sem, hogy örömet szerezzen nekik. A festészettel is szeret foglalkozni s különösen a virágfestésben szép sikerre vitte. Egy svéd származású művész volt tanítója az eset kezelésében. Egyes műkedvelő fényképész is; utazásai közben nem egy sikerült fényképet vett fel a bejárt vidékekről s lakosairól.

Testi fejlődésére is nagy gondot fordítottak nevelői; a sportok közül különösen a lawn-tennis és a lovaglást kedveli. Néhány hónappal ezelőtt betegeskedett egy ideig, de erős természete és a gondos ápolás legyőzték a betegséget. Most ismét virul egészségnek örvend s a boldogságnak szívében kigyúlt melege bizonyára csak szaporítani fogja arcának rózsáit.

Erzsebet főhercegnő ezelőtt két évvel ismerkedett meg herceg Windisch-Graetz Ottó dzsidás főhadnaggyal egy udvari mulatságon. Az ifjú főhadnagy az első pillanattól fogva nagy hatással volt reá. Némely körök, úgy mondják, ekkor már egy württembergi herceggel való házasságára kezdtek terveket szőni, melyeket azonban hamar romba döntött az ifjú főhercegnő szívében ébredt szerelem. Szíve választottjával több ízben találkozott a bécsi előkelő társaságban s e találkozások annyira megerősítették a szívében nyiladozó érzelmet, hogy elszánta magát, hogy csak Windisch-Graetz herceggel lép házasságra. Szíve vágyát közölte felséges nagyatyjával, a ki meghallgatta a szerető szív kérését s megadta beleegyezését a házassághoz.

A MENHÁZ.

Irtá Szivos Béla.*

WINDISCH-GRAETZ OTTÓ HERCEG.

Gyorsan megtették a kellő intézkedéseket s október 14-én már meg is tartották az eljegyzést. A házasság híre e hó 12-én jutott nyilvánosságra és természetesen élénk érdeklődést keltett mindenfelé.

Windisch-Graetz Ottó herceg családja a német birodalmi hercegek, az u. n. standesherrek sorába tartozik s így az uralkodó családok tagjaival való házassága egyenrangúnak tekintetik. A család nemessége igen régi, még a XIII. század első feléből származik. Már régi idő óta két ágra, az ifjabb és az idősebb ágra oszlott, az utóbbi azonban a XIX. század elején kihalt. 1551-ben kapott a család báróságot, 1565-ben a «Stájerország örökös tartományi főistállómestere» címet kapta a család feje.

Az 1655-iki országgyűlés 119-ik törvénykezelyével az akkori két *Windisch-Graetz*, *Gottlieb* és *Ádám*, magyar indigenákká lettek. 1658-ban birodalmi grófi rangra emelkedtek. A birodalmi hercegi rangot az 1802-ben elhunyt *Windisch-Graetz* József Miklós grófnak két fia szerezte meg: az idősebbik, *Alfréd* 1804-ben lett herceggé s megalapította a család újabb idősebbik ágát; *Weriand*, a második fiú pedig 1822-ben kapta a hercegi rangot. Ennek a *Weriand*nak *Ernő* nevű fiától származik *Ottó* herceg, *Erzsebet* főhercegnő völegénye.

Windisch-Graetz Ottó herceg 1873 okt. 7-én született Bécsben. Mint családja legtöbb tagja, katonai pályára lépett. Az Ottó főhercegről elnevezett első uhlánus-ezredben szolgált mint főhadnagy s e napokban végezte el a hadi iskolát, melynek egyik legszorgalmasabb hallgatója volt. A kik ismerik, komoly jellemű férfinak mondják, jó katonának és kitünő lovasnak. Alapos miveltisége van nemcsak a katonai szakismertetekben, hanem egyéb tereken is; különösen a matematika és a természettudományok iránt érdeklődik. Az eddigi hírek szerint házassága után is megmarad a katonai pályán, melyen szép jövő vár reá. Külséjére nézve középtermetű, daliás megjelenésű szőke férfi.

A magyar nemzet boldogságot kíván a szép frigyre.

Épen egy részeg kupezet buktatott ki *Bürgözd* Gergely kapitány úr az ajtón, midőn a polgármester szörnyű bosszúsán betoppant a sepretnel hivatalos szobába:

— No, nézd már *Gergely*, megint a bolondját járja a vármegye! Azt írja az alispán, hogy valami menházat, vagy mit építsen a város, még pedig mentől elébb, mert így, meg amúgy lesz! Hát hallottál már ilyen bolondot? . . . Hiszen szent, hogy valami ilyest elhatároztunk tavaly a közgyűlésen, de hát hiszen az csak arra való volt, hogy ne nyüglődjenek odafenn; nem pedig, hogy még meg is csináljuk. Mintha nem volna már elég pótdó ügyis! De ha mindjárt felépítenék is: kötéll sem fognánk bele senkit. Hiszen jól ismered ezeket a mi embereinket. Tudod, az inséges esztendőben állítottak fel a bikaszínben ilyesmit, s ki ment bele? Híre szaladt, hogy «ispotály» s még az éhenhaló is annyira került, a mennyire belátta. Most meg szűk esztendő sincs, hát én nem tudom, hol vennék bele embert, ha csak ezt a sok pennarágó vármegyeit bele nem rekesztjük! . . . Hiába nevezte el az az oltott lábú alispán «menház»-nak, a mi parasztunkat bolonddá nem teszi; csak tudja az, hogy: ispotály, vagy ilyesmi!

Mikor ezeket nagy mérgesen elhadarta a polgármester, odadobott egy nagy szürke levelet a kapitány lomos asztalára, maga pedig egy nagyot fújva, belevágódott egy rozszant székbe, a mely nagyot recseszent a haragos férfiú alatt.

— Nesze itt van. Olvasd el, aztán mondjad, hogy mit csináljunk vele?

A kapitány, kinek vörös arcán kárörvendő, pajzán mosolygás futott végig, kényelmesen kifújta öblös pipájából a pernyét, nagyot nyújtózott, megtapogatta vastag derekát, aztán egy szörnyű kacskaringóst ásitva, így szólt a rábámuló polgármesterhez:

— Nem tudom, hallod, a hideg akar-e kilelni, vagy időváltozás lesz: még ma mindig ásitoztam, a derekam is fáj, s ha ez a kupez ide nem jön . . .

A polgármester türelmetlenül ugrott fel.

* Mutatvány *Szivos* Béla-nak most megjelent «*Őcska történetek*» című könyvéből. (Hornvánszky Viktor kiadása, Budapest. Ára 2 korona.)

— Hát kenesd meg a derekad, az ebadtát! De ne azt beszéld most, hanem mondjad, hogy mi a mennyköt csináljunk ezzel a bolondsággal?

A kapitány odább piszkálta maga elől pipaszárával az alispán levelét s ennyit mondott: — Semmit! Ha már itt van, hát iktatásd be, azután meg iktatásd ki, s megvan! Mit csinálnál vele egyebet?

— Elhiszem, barátom! Jó is volna, ha úgy lehetne, mint az öreg alispán idejében volt, de mióta ez a mostaniült a nyakunkra, kiiktatással nem ütjük már agyon a dolgot.

— Úgy kell nektek! — szólt diadalmasan *Bürgözd* úr — lám, nem megmondtam választáskor, hogy nem jó lesz ez az oltott lábú; hogy embert tegyetek oda, ne törvényt! De nem hittétek. Most itt van! Mondtam, úgy-e, hogy a miniszteriumnál sok a léhűtő, azok unalmukban mindennap kitalálnak valami bolondot s küldik a vármegye nyakára. Hát arra való volna az igazi alispán, hogy azt a sok sületlenséget elnyomvassza, módjával láb alól eltegye, nem pedig, hogy a községet zaklassa vele. Hiszen, barátom, ha annak csak felét is végrehajtottuk volna, a mit már onnan felülről irkáltak, azóta rég a fejünk tetején járnánk! Szerencsére, az öreg *Zsiga* bácsi értette a módját; az alispán volt a talpán, de hát most ilyen új fajta kellett úgy-e? No, gyönyörködjetez benne, csináljatok menházat, aztán menjetez bele magatok lakni!

A polgármester csak mormogott magában e böles beszédre, mert érezte, hogy maga is ludas az alispánválasztásban. De hát végre is megessett a baj, s most már mit csináljon?

Hosszas dévánkozások után végre is csak megfogadta a kapitány tanácsát, hogy előveszi a régi módot: egy darabig hallgat; ha sürgetik, megint hallgat; ha még jobban lármáznak, megigéri a dolgot, de nem csinálja, utóvégre aztán majd csak szépen feledségbe megy az egész. Ha pedig ez nem használna, hát hiszen akkor majd megvállik, s addig ki tudja, mi történhetik még!

Csakhogy ez a derék megállapodás még sem bírta polgármester uramat megnyugtanni, mert az új alispán már egypárszor kimutatta a foga fehérét, s nagyon is kétséges volt, hogy ezzel a kitünőnek bizonyult régi rendszerrel lehet-e majd vele boldogulni?

Nem is volt kedve egy csepp sem, s a mint

ERZSEBET FÖHERCEZGNŐ ÉDESANYJÁVAL.(1894. ÉVI FÉNYKÉP.)

ott hagyva a kapitányt, nagy dörmögve a maga szobájába visszament, az ajtóban ácsorgó ügyesbajosok, a mérges ábrázat láttára, tanácsosabbnak látták sző nélkül hazakötödni.

És nem is hiába emésztette magát a vén polgármester, mert csakugyan meggyűlt a baja az alispánnal. Hiába húza, halasztotta a dolgot, hasztalan állott elő mindenféle csirés-csavarással, mind nem ért semmit. Az alispán nem tágitott s végre már fegyelmi vizsgálatlalt, fel-függesztéssel s más effélével is fenyegetőzött, elannyira, hogy utóljára beleunt a polgármester s szörnyű káromkodással bár, de mégis csak hozzáfogott a menház építéséhez.

Bürgözdny úr szörnyű nagyokat kacagott az állapoton. Mikor úgy építés közben dühöngve át-átszaladt hozzá a polgármester egy kis üdítő káromkodásra, Gergely úrnak szintúgy regett a nagy nevetésben az a kicsattanni készülő harmas tokája.

— Helyes! Úgy kell. Ki mit eszik, iszik rá! Választáskor erőnek erejével ez a görhes kellett, a ki éjjel nappal törvényt abrakol, meg miniszteri rendeleten kérődzik, de a közigazgatáshoz annyit ért, mint a csizmám!

A menház azonban csakugyan készen lett. Az alispán is megtekintette, s bár egy kissé istállóformának látta, mégis nagy meglepődéssel utazott vissza székelyébe.

A mint az alispán eltszult, a polgármester még egy darabig dörmögött az emberek boldogságairól, de végre, annyira, a mennyire, mégis csak megnyugodott.

— Nos, — gondolá magában, — ha már megvan, hát megvan. Legalább nem zaklatnak többet miattá. Kár volt ugyan ezt a pár ezer forintot beleölni, hiszen ügyis csak üresen marad. S ha ezt látja az alispán, tán majd megszegényli magát, nem kinlódik vele többet, mi meg aztán majd átfordítjuk az épületet vagy csőszházának, vagy bikaistállónak, úgyis rongyos már mindenik.

Hanem rettenetesen csalódott, hogy többet nem zaklatják a dolog miatt. A következő hónapban egyszer csak elhöl jön megint egy levél az alispántól, hogy terjeszse be a polgármesteri hivatal a menház mult havi forgalmát, az ápoltak illetőségével, egészségi állapotával, nem szerinti megoszlásával, meg más ilyenfélékkel együtt.

A polgármesterhez sohasem járt még a guta olyan közel, hogy megismitsa, mint mikor ezt elolvasta. Földhöz csapta az alispán levelét, összeszamarazta irtokját s dűlva-fűlva rohant át jeles tanácsosához, a kapitányhoz, hogy elpanaszolja a szörnyű állapotot.

A kapitány meglepődve pöfentett pipájából vagy kettőt, azután vaskos jobb lábát a balon kényelmesen keresztültéve, így szólt:

— Hát szignáld nekem azt az alispáni rendeletet. Majd megfelelek én rá; tudom, hogy nem teszi az ablakába!

A polgármester egy darabig dühösen járkált le s fel a szobában, végre elhatározta magát.

— No, jól van, hát nem bánom. Csinálj vele, a mit tudsz... Különbén hallod... épen úgyis ki akarok menni a tanyára, vagy két-három napra, légy addig helyettes polgármester s igazítsd a dolgot, a hogy akarod. Úgyis jobban tudsz a nyelvükön; hát... egy szóval, rád bízom, no! Szervusz!

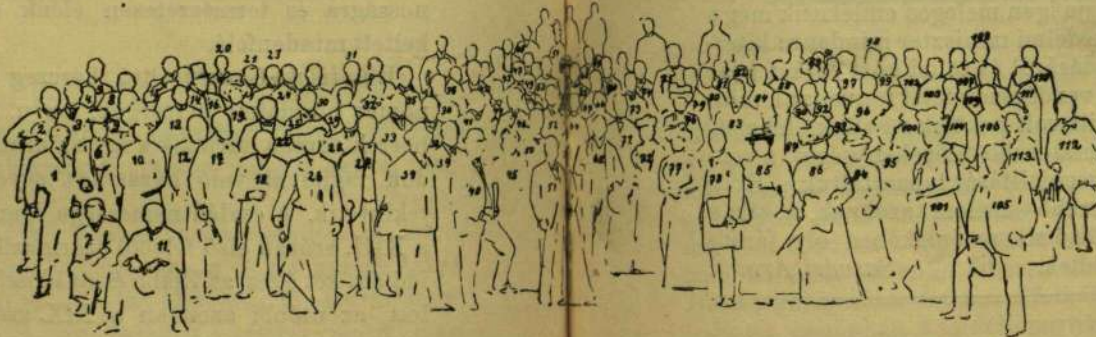
Gergely úr észrevette, hogy akar a polgármester a csavából szépszerével kimászni, de azért kapott az alkalom, hogy most egy kis borsot törhet az alispán orra alá. Menten elő is hajhászta a Pista irtokot a sörmérésből s diktálta neki, a mint következik:

NEMZETKÖZI STATISZTIKAI KONGRESSZUS BUDAPESTEN. — Erdélyiek a záróülés után felvett fénykép.

1. Levasseur Lajos, miniszteri fogalmazó (Páris). 2. De Swarte Viktor, a francia éjszaki vasút főtisztviselője (Páris). 3. Faure Fernand, államtanácsos (Páris). 4. March Lucien, a francia osztrák hivatalban a technikai osztály főnöke (Páris). 5. Dr. Egger Lothar, miniszteri fogalmazó (Bécs). 6. Millaud Edéné (Páris). 7. Kubinyi Albert, miniszteri fogalmazó (Budapest). 8. György Endre (Budapest). 9. Millaud Edé, szenátor, volt közmunkaügyi miniszter (Páris). 10. Mayr Boriska (München). 11. Szmezsányi György, miniszteri segédfogalmazó (Budapest). 12. Körösy József, a fővárosi statisztikai hivatal igazgatója (Budapest). 13. Dr. Szabóky Alajos, miniszteri fogalmazó (Budapest). 14. Dr. Hegyes Lajos, min. osztálytanácsos (Budapest). 15. Hendriks Frigyes, az angol kir. statisztikai társaság volt alelnöke (London). 16. Dr. Ráth Zoltán, jogakadémiai tanár (Kassa). 17. Craigie Patrick George, az angol Board of Agriculture statisztikai osztályának főnöke (London). 18. Dr. Zaleski Vitold, Varsó város statisztikai hivatalának főnöke (Varsó). 19. Mayr Alice (München). 20. Dr. Berthold Károly, a szászai statisztikai hivatal igazgatója (Troppan). 21. Várady Frigyes, statisztikai tiszt (Budapest). 22. Dr. Casarada János, egyet. tanár (Budapest). 23. Grimaldi-Casta Lajos, a statisztikai igazgatóság titkára (Róma). 24. Straus János, kormánytitkár (Szerajevó). 25. Dr. Podhorsky László, min. titkár (Budapest). 26. Borkowsky Jozefin (Szent-Pétervár). 27. Borkowsky János, al-

tábornagy, az orosz közlekedésügyi miniszterium statisztikai osztályának főnöke (Szt-Pétervár). 28. Feldt Vladimir, min. titkár, az orosz igazságügyminiszterium statisztikai osztályának főnöke (Szent-Pétervár). 29. Dr. Szalay István, min. segédfogalmazó (Budapest). 30. Zimmermann Frigyes, a braunschweigi statisztikai hivatal főnöke (Braunschweig). 31. Zoridó Milán, a horvát statisztikai hivatal igazgatója (Zágráb). 32. Dupuis Endre, francia törvényeségi bíró (Páris). 33. Betschanov A., fogalmazó az orosz központi statisztikai bizottságnál (Szent-Pétervár). 34. Wendrich Alfréd, orosz tábornok, az orosz közlekedésügyi miniszterium mérnöki tanácsának tagja és németországi kiküldötte (Berlin). 35. Thuring Gustáv, a fővárosi statisztikai hivatal igazgatója (Budapest). 36. Delator Albert, francia államtanácsos (Páris). 37. Dr. Ferraris Károly Ferenc, egyet. tanár (Padua). 38. Troinitsky Miklós Ifj., fogalmazó az orosz igazságügyminiszteriumban (Szent-Pétervár). 39. Bertillon Jakab, a párisi statisztikai hivatal főnöke (Páris). 40. Blenc Emil, a porosz statisztikai hivatal igazgatója (Berlin). 41. Guillaume Lajos, a svájci statisztikai hivatal igazgatója (Bern). 42. Dr. Bemini Rudolf, egyetemi tanár (Pavia). 43. Kaiser Miklós Endre, a norvég statisztikai hivatal igazgatója (Krisztiania). 44. Rubin Márkus, a dán statisztikai hivatal igazgatója (Koppenhága). 45. Blenc Emilné (Berlin). 46. Ito S., a japán statisztikai hivatal titkára (Tokio). 47. Perozzo Lajos, mérnök (Luzern). 48.

Turquan Viktor, a francia általános statisztikai szolgálat volt igazgatója (Páris). 49. Moron Kamill, a francia utak és hidak vezérnöke (Versailles). 50. Dr. Mayr György, egyet. tanár, volt másodállamtitkár (München). 51. Troinitsky Miklós, v. b. t. tanácsos, az orosz központi statisztikai bizottság elnöke, a statisztikai intézet alelnöke (Szent-Pétervár). 52. Neymarck Alfréd, közgazdasági író (Páris). 53. Kordijk A., a németalföldi országos statisztikai tanács elnöke (Hága). 54. Turquan k. a. (Páris). 55. Kovács Aladár, miniszteri titkár (Budapest). 56. Turquan Viktorné (Páris). 57. Milliet Vilmos Odón, a svájci szeszgyedárvas elnöke (Bern). 58. Dr. Rasori Henrik, osztrák főnök az olasz statisztikai igazgatóságban (Róma). 59. Dr. Lexis Vilmos, egyetemi tanár, titkos kormánytanácsos, a nemzetközi statisztikai intézet alelnöke (Göttingen). 60. Dr. Vargha Gyuláné (Budapest). 61. Olanescó Györgyné (Bukarest). 62. Zeller Arminé (Würtemberg). 63. Dr. Borkiewicz L., egyet. tanár (Berlin). 64. Olanescó György, a román felsőház alelnöke (Bukarest). 65. Dr. Inama-Sterneg Károly, v. b. t. tanácsos, az osztrák központi statisztikai bizottság elnöke, a N. St. Intézet alelnöke (Bécs). 66. Bodio Lajos, államtanácsos, az olasz statisztikai igazgatóság volt főnöke, a nemzetközi

statisztikai intézet főtájkára (Róma). 67. Mayet Pál, kormánytanácsos, a német birodalmi statisztikai hivatal tagja (Berlin). 68. — — — 69. Vachor Leo, képviselő (Páris). 70. Verrijn Stuart C. A., a németalföldi központi statisztikai hivatal igazgatója (Hága). 71. Levasseur Emil, az Institut de France tagja, a Collège de France tanára, a Nemzetközi Statisztikai Intézet alelnöke (Páris). 72. Dr. Mohr Agostoné (Krisztiania). 73. Demel Harold, osztrák tanácsos, az osztrák központi statisztikai hivatal főnöke (Bécs). 74. — — — 75. Bücher Károly, egyet. tanár (Lipsce). 76. Demel Haroldné (Bécs). 77. Nicolai Odóné (Brüsszel). 78. Nicolai Odón, szakosztályfőnök a belga központi statisztikai igazgatóságban (Brüsszel). 79. Dr. Vargha Gyula, miniszteri tanácsos, a magyar kir. központi statisztikai hivatal igazgatója (Budapest). 80. Dr. Kautz Gyula, v. belső titkos tanácsos, az Osztrák-Magyar bank nyug. kormánytanácsos, a nemzetközi statisztikai intézet alelnöke (Göttingen). 81. Fahibeck Pontus, egyetemi tanár (Lund). 82. Lange G., főkörmánycsászár, a badeni statisztikai hivatal főnöke (Karlsruhe). 83. — — — 84. Dr. Michler Ernő, egyet. tanár (Graz). 85. Lange G.-né (Karlsruhe). 86. Dr. Lers Vilmosné (Budapest). 87. Dr. Mataja Viktor, osztrák főnök az osztrák munkügyi hivatalban és az osztrák kereskedelemügyi miniszterium statisztikai osztályának főnöke (Bécs). 88. Bosco Agost (Róma). 89. Kovanko Augusta, az orosz statisztikai bizottság titkára

(Szent-Pétervár). 90. Gruber Ignác, osztrák főnök az osztrák pénzügyminiszteriumban (Bécs). 91. Dr. Fellner Frigyes, az Agrár-bank titkára (Budapest). 92. Dr. Bokor Gusztáv, közgazdasági író (Budapest). 93. Dr. Schnapper-Arnódt Góttlieb, egyetemi m. tanár (Frankfurt M./m.). 94. Dr. Schnapper-Arnódt Góttlieb (Frankfurt M./m.). 95. Silberleit Henriké (Magdeburg). 96. Laurent Károly (Páris). 97. De Foville Alfréd, az Institut de France tagja, francia államtanácsos főtanácsos (Páris). 98. Dr. Mandello Gyula, jogakadémiai tanár (Pozsony). 99. Dr. Lers Vilmos, miniszteri titkár (Budapest). 100. Silberleit Henrik, a magdeburgi statisztikai hivatal főnöke (Magdeburg). 101. Dr. Mataja Viktorné (Bécs). 102. Dr. Mohr Agost, statisztikai hivatalban (Krisztiania). 103. Dr. Hennye Vilmos, posta- és távirat-igazgató (Budapest). 104. Hjel Agost, császári szenátor, az igazságügyi statisztikai osztályának főnöke (Helsingfors). 105. Pabst D., a lübecki statisztikai hivatal igazgatója (Lübeck). 106. Dr. Verleasz Kálmán, kormánytanácsos (Budapest). 107. Ifj. Mohr Agost (Krisztiania). 108. Baró Pražak Vladimir, osztrák tanácsos az osztrák földmívelésügyi miniszteriumban (Bécs). 109. Proebst Miksa, a bajor statisztikai hivatal főnöke (München). 110. Ebert Adolf, kormánytanácsos az osztrák földmívelésügyi miniszteriumban (Bécs). 111. Dr. Meizinger Ferenc, miniszteri segédtitkár (Bécs). 112. Juglar Klement, az Institut de France tagja (Páris). 113. Juglarné (Páris).

potot úgyis, mióta ez az újmódi alispán izetlenkedik az ember orra alatt.

Csakugyan el is ment a jelentés, az alispán válasza pedig megjött rá harmadnap. Egy cseppet sem volt mérges; mintha semmit sem vett volna észre. Hanem egyszerűen csak a dolog érdemére tért, kifejtve, miszerint a lehetetlenséggel határos, hogy egy tizenkétezer lakosságú városban olyanok ne találkoznak, a kik a menházban volnának elhelyezendők, az is valószínűtlen, hogy valamely átutazó koldus vagy más efféle egyszer-másszor igénybe ne kívánna venni ezen áldásos intézményt. Hanem úgy kell lenni a dolognak, hogy az illető előjáróság nem hirdette ki kellőleg a dolgot, s nem világoztotta fel eléggé a lakosságot a menház hivatala és jelentősége felől, stb. Különbén, — foly-

tatta tovább az alispán — mellelegesen megjegyezve, minden jel oda mutat, hogy egyebet nem is említve, a nemes városban a kémmenyseprésre és kutyatartásra vonatkozó szabályrendeletek sem hajtatnak végre, bár reményli, hogy e tekintetben, valamint sok más egyéb közigazgatási dologban is, a lehető legkedvezőbb állapotokat fogja találni, nemsokára bekövetkezendő hivatalos látogatása alkalmával.

A mint ez a levél megérkezett, még Gergely úr is megrökönyödött rajta.

— Űm, mondá, ennek már fele sem tréfa. Útna a mennykő azt a menházat, hanem az a kémmenyseprés, meg az a kutyás szabályrendelet! Ki hajtja azt végre, ki separteti meg azt a sok rongyos kéményt, ki szájkosaratatja fel

azt a tíz-tizenkétezer darab kutyát! Pedig hát ez nem olyan, mint más egyéb. Mert fűsön ki tűz valahol, mindjárt a kapitányt okolják oda-fenn, hogy nem separteti a kéményeket, s a multkor is, hogy azt az idegen ügyvédet megharapta a kutya, micsoda herce-hurca lett belőle! Egy hajszálon mult, hogy fegyelmi vizsgálat vagy még más rosszabb nem lett a dologból. Sztyú, ha most ezt megint nyilvánvártási lajstrom s más efféle eszébe jut... Nem! nem veszdöm itt tovább! Nem én. Lemondok. Nem lesznek senkinek sem bolondja, sem lábakapczája. Kutyánál nagyobb úr az alispán, de nem Bürgözdny Gergelyné! Ezzel olyat vágott hatalmas öklével az ócska asztalra, hogy mindjárt kikivánczolt az egyik lába.

(Folytatása következik.)

NEMZETKÖZI STATISZTIKAI KONGRESSZUS BUDAPESTEN.

Egymást érik mostanában Budapesten a nemzetközi kongresszusok. Maholnap tán már az ötvenediket érjük meg. És erre hivatkozva a magyar fővárost csakugyan a világvárosok közé sorolhatnók. Így pl. most október első hetében Budapesten tartotta VIII-ik ülészakát a Nemzetközi Statisztikai Intézet: az *Institut international de statistique*.

Ez az ülésésés abban különbözött a kongresszusoktól, hogy nem vehetett benne részt mindenki, a ki akart; értekezéseket csak olyanok küldhettek be, a kiket meghívtak; előadó csak az lehetett, a ki tagja az Institut-nek és a tagok száma legfeljebb 200 lehet. A tagválasztásoknál szigorúan jártak el, mert csak az kerülhetett a tagok közé, a ki a szavazatok $\frac{3}{4}$ részét kapta. Ezt az idej szavazásnál a megnyitó ülésen 32 pályázó közül csak kettő nyerte el: dr. Vargha Gyula és egy mexikói tudós. A kongresszus keveselte, hogy csak két taggal szaporodott és a legtöbb szavazatot nyert 11 pályázó közül a záróülésen a jelenlevők $\frac{2}{3}$ többségével megválasztott még kilenc tagot, köztük dr. Mandello Gyulát. Így az Institut-nek ez időszerint nyolcz tagja van Magyarországon: Földes Béla, Kautz Gyula, Körösy József, Láng Lajos, Mandello Gyula, Mellz Oszkár, Vargha Gyula és Zoricics Milán.

És ez kielégítő arány, mert az Institutnak ez év elején 28 francia, 23 német, 18 angol, 18 orosz, 14 amerikai, 15 olasz és 10 osztrák tagja volt.

Egyébiránt nem a magyar tagok számára való tekintetből választották összejelvetni helyül Róma, Páris, Bécs, Chicago, Bern, Szent-Pétervár és Krisztiania után Budapestet, hanem azért, mert a magyar statisztikai tudomány az utóbbi években a kitűnő publikációk nagy számát tette közzé és az ezredéves ünnepek alkalmából francia és német nyelven égsz kis könyvtárhoz való anyagot szolgáltatott a külföldnek Magyarország kulturális és gazdasági viszonyairól. Most már végre valahára majdnem minden statisztikus tudja, hogy az osztrák statisztika adatait csak Ausztriára kell vonatkoztatni, hogy a nemzeti élet mindenféle nyilvánlásokaira vonatkozó összehasonlító tanulmányokban Magyarország mint külön állami egységet kell szerepeltetni. Sok zavar volt már az osztrák és osztrák-magyar adatok miatt és érthető, hogy a statisztikai tudomány kitűnőségei a táblázataikban külön és gyakran díszes helyet követelő új tényező színről-színre öhajtották látni.

Az Institut-nek vezető tagjai közül egyébiránt többen ismerték már Magyarországot, így pl. Levasseur, Bertillon, Blenc, dr. Mayr, Bodio, Raffalovich, Inama-Sterneg, Juraschek, Zeller, Zimmermann Frigyes, Verrijn-Stuart részint az 1876-iki statisztikai, részint az 1894-iki demografiai kongresszuson voltak már itt. Levasseur és Yves-Guyot 1896-ban a budapesti nemzetközi gazdakongresszuson is vezérszerepet vittek és az utóbbi akkor «Voyages et découvertes de M. Faubert» czim alatt könyvet írt, melynek több fejezete igen alaposan és rokonszenvesen ismerteti a magyar viszonyokat.

Említettük fentebb, hogy az Institut milyen

Erdélyi fényképe után.
A CSORBAI ÁLLOMÁS ÉS A CSORBA-TÓI FOGASKERÉKŰ VASÚT ALSÓ ÁLLOMÁSA.

szigorúan válogatja a tagjait. S európai hírű, magas állású kitünősége sokat találunk köztük. Csak azokat említhetjük meg, a kik vezető állásokban vannak vagy voltak. Betűrendben haladunk és a nevek után odaigazítjuk zárjelek közt, hogy az illető tudóst az olvasó a közölt csoportképen milyen szám alatt találja. E névsorból első tekintetre kitűnik, mennyire előkelő és változatos társaság ülésezett főrendiházunk termében.

Itt voltak névszerint ezen a kongresszuson többek közt:

Jacques Bertillon (39), Páris város statisztikai hivatalának főnöke, a Nemzetközi Statisztikai Intézet egyik legtevékenyebb tagja; Blenck Emil (40) titkos fő kormánytanácsos, a porosz statisztikai hivatal igazgatója; Bodio Luigi a nagynevű olasz statisztikus, a Nemzetközi Statisztikai Intézet egyik alapítója; Borkovsky János altábornagy (27), az orosz közlekedési minisztérium statisztikai hivatalának főnöke; Bosco Agost (88), az olasz igazságügyi statisztikai hivatal főnöke; Craigie Patrick (17), a British Association közgazdasági osztályának elnöke, az angol földmívelési kormány küldötte; Delatour Albert (36), a francia letéptéztár igazgatója, a francia pénzügyminisztérium megbízottja; Ebert Adolf (110), bécsi kormánytanácsos; Faure Fernand (3), az állami uradalmak igazgatója, a francia pénzügyminisztérium küldötte; Ferraris Ferenc (37), kiváló tekintélyű a közoktatási statisztika terén; Foville Alfréd, a ki a legnehezebb közgazdasági problémák megoldását zsenialitás kombinációkkal vitte előbbre, a «Société d'études économiques» elnöke és a párisi statisztikai társaság volt elnöke; Guillaume Lajos (41), a svájci központi statisztikai hivatal igazgatója; Hendriks Frederic (15), a londoni kir. statisztikai társaság volt alelnöke; Hjelt Agost (104), a finn igazságügyi statisztikai hivatal főnöke; Inama-Sternegg Károly, osztálytanácsos, a kit az Institut most másodszer választott elnöké és a kit az osztrák központi statisztikai bizottság élén kifejtett működéséért Ó Felsője a v. b. titkos tanácsosi cízzel és számos külföldi társaság a tiszteletbeli tagsággal tüntetett ki; Ito S. (46) a japán császári statisztikai hivatal titkára; Juglar Clemens (112), a párisi statisztikai társaság volt elnöke és a Société d'économie politique alelnöke; Juraschek lovag udvari tanácsos (83) a legkiválóbb osztrák statisztikusok egyike; Kerdijk A. (53) a hollandiai statisztikai bizottság elnöke, a kormány kiküldötte; Kiser Miklós Endre (43) a norvég kormány kiküldötte; Koristko a cseh statisztikai hivatal igazgatója; Kovanko k. a., az orosz statisztikai bizottság titkára, a ki a kongresszus II. szakosztályának ülésén a titkári teendőket végezte; Lange G. (82), a badeni statisztikai hivatal főnöke; Levasseur Emil (71), az Institut egyik alapítója és egyik legmunkásabb tagja, a francia statisztikai tanács alelnöke; dr. Lexis Vilmos (59) titkos kormánytanácsos, Németország egyik legkiválóbb közgazdájá; Matája Viktor (87) osztályfőnök, az osztrák kereskedelmi minisztérium statisztikai hivatalának főnöke; dr. Mayr György (150) volt államtitkár és a bajor statisztikai hivatal volt igazgatója; Ed. Milaud (9) volt közunkatgyi miniszter, a francia külügyminiszter kiküldötte; Millet Vilmos (57), a svájci szeszgyedáráság főnöke; dr. Mischler Ernő (84), a stiriái statisztikai hivatal igazgatója; Moron

Kamill (40), a francia munkahivatal volt igazgatója; Neymark Alfréd (52), a ki számos nagy dolgozattal kiváló tekintélyt vívott ki magának a pénzügytan terén; Nicolai Ödön (78), a belga statisztikai hivatal osztályfőnöke; Olanesco György (64), a román szenátusalelnöke; Raffalovich Arthur államtanácsos, az orosz pénzügyminisztérium párisi képviselője, az «Economiste Français» egyik főmunkatársa; Raseri Henrik (58), az olasz statisztikai hivatal kiküldötte; Rubin Márkus (44), a dán statisztikai hivatal igazgatója és a dán közgazdasági társaság elnöke; Trojnitzy Miklós (51), az orosz statisztikai tanács elnöke; Turquan Viktor (48), a francia statisztikai hivatal volt főnöke; Vacher Leon (69), a párisi «Société de Statistique» volt elnöke; Verrijn Stuart (70), a hollandi statisztikai hivatal igazgatója; Wendrich Alfréd altábornagy (34), az orosz közlekedési minisztérium képviselője Nyugat-Európában; Zoricics Milán (31), a zágábi statisztikai hivatal főnöke; Zaleski Vitold (18), a varsói statisztikai hivatal főnöke; Zimmermann Frigyes, a braunschweigi statisztikai hivatal főnöke és Yves-Guyot volt francia közunkatminiszter, a ki a «Lanterne»-ben «Un petit employé» név alatt nagy feltűnést keltett bírálatokat írt a 70-es években Páris város közgazdaságáról, azóta a francia politikai életben nagy szerepet visz, most a «Siècle» főszerkesztője és ismételtén írt cikkeket magyar lapokba is.

Csoportképzünkön van ezeken kívül még több hírneves külföldi statisztikus; ott vannak továbbá a magyar statisztikusok, a kiket nem szükséges bemutatnunk, és végül a vendégek nejei, és leányai, a kik mind ott voltak a zárülésen, a mely után a Nemzeti Múzeum nagy lépcsőjén sorakoztak, a hol Erdélyi udv. fényképész a lapunk mai számában látható sikerült csoport fölvetést csinálta.

Kissé száraz volt a fentebbi névsor; de az olvasó ügyis bizonyára azt hitte, hogy a statisztikáról csak szárazon lehet írni.

Pedig ez a lefolyt kongresszus arról tanuskodott, hogy a statisztikusok számos olyan kérdést vitattak meg, melyek igen fontosak és a nagyközönség legelőkelőbb érdeklődésére tarthatnak számot.

Nem soroljuk fel a bemutatott értekezéseket, mert azoknak a száma megközelítette az ötvenet és ezek közül vagy tízet magyar tudósok adtak be. Csak néhányat emelünk ki, hogy érdekes fűződik például ahhoz, hogy a most megtartott általános népszámlálás eredményeit okszerű rendszerbe foglalhassuk össze, mert azoknak csak az összehasonlítás ad értéket és érdekelt. A kivándorlások statisztikájában rendkívül fontos. A nemzeti vagyon helyes megbecslésének módszere olyan vitás dolog, melyet alaposan kell megfontolni. Ha az Institut helyesen fogja egybevetni az adat, mely az egyes országokban a kereskedőket és az iparosokat terheli, akkor a kormányok az adótörvényekben jobban fognak számolni a nemzetközi verseny nehézségeivel. Nagy kérdés az is, hogy a tőke megadóztatásában meddig mehetünk, ha nem akarjuk a tőkét piacainkról elriasztani. A népszámlálá-

sok ma az emberiségnek csak a felét ölelik fel és körülbelül 742 millióra becsüljük a már felosztott vagy még csak ezentúl felosztandó gyarmatterületek népességét, a melyek rendszeres megszámlálását csak most fogja az Institut előkészíteni. Szépen fejlődött a polgári és a bünygyi perek statisztikája, nevezetesen nálunk, de még újításokra van szükség, hogy ez a statisztika megvilágíthassa az egyes nemzetek művelődési, gazdasági és erkölcsi állapotát.

Nagyon üdvös eredményeket várhatunk, ha a kongresszus által kiküldött két külön bizottság helyes módszereket fog ajánlani annak a megállapítására, hogy a vámtarifák és a vám szabályok miképp hatnak vissza az egyes családok anyagi helyzetére és az egyes iparágak versenyviszonyaira és hogy milyen módon puhatolhatók ki azt az ésszerű közlekedési politikát, mely a nemzetközi forgalomnak erőteljes lendületet fog adni.

Ez a néhány példa eléggé bizonyítja, hogy a gondosan gyűjtött, ésszerűen feldolgozott, nemzetközi összehasonlításokra alkalmas statisztikai adatok milyen becses, nélkülözhetetlen útmutatásokat szolgáltathatnak a nemzeti élet legfontosabb problémái tekintetében úgy a kormányoknak, mint a közvéleménynek.

Tudós vendégeink meg lehetnek elégedve működésük eredményeivel, mert sok kérdést juttattak közelebb a megoldáshoz.

Hogy jó véleményeket visznek magukkal magyar kollegáik felől, arról meggyőződhetett, a ki figyelemmel kísérte a tárgyalásokat és látta, hogy statisztikusaink mily élénk részt vettek a vitákban és milyen sikereket arattak. A magyar szerzők értekezései becses adatokat szolgáltatnak a hazai viszonyokról és bizton hiszünk, hogy a magyar iparpolitikáról közölt tanulmányok széles körökben fognak figyelmet kelteni és hasznára lesznek iparunk fejlődésének.

A mi végül a rendező bizottságot illeti, arról elég világosan nyilatkoztak maguk a vendégek.

A «Journal des Debats»-ban a kongresszus egy előkelő tagja igen melegen emlékezik meg a magyar kereskedelmi miniszter mindenre kiterjedő gondoskodásáról és többi közt ezeket írja: «Szívélyesebb vendégzeretettel tanusítani, mint a milyenben itt volt nekünk részünk, lehetetlen. A legtapintatosabb előzékenységet, a rendezés valódi zsenialitását tapasztaltuk.» Ez a dicséret a legszebb jutalom azoknak, a kik a kongresszus külső sikere érdekében oly fáradhatlanul működtek. Sasvári Armán.

A CSORBAI TÓ.

Nagy örömet keltett mindenfelé a hazában, hogy Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter gyors elhatározással megvásárolta a magyar kincstár részére a csorbai tavat és környékét, a melyet eddigi birtokosától a Szentiványi-családtól a német, Hohenlohe herceg akart megvenni. Hohenlohe hercegnek van már nagy birtoka a Kárpátokban s övé a Szvinicza csúcs és környéke is, elég szomorúságára a turistáknak, mert ez a hegyesítés közepes fekvésénél fogva a legszebb kilátást nyújtja, de a tulajdonos a csúcs környékén való járást s a csúcs megmászását tiltotta. S attól lehetett félni, hogy a csorbai tó környéke is így jár s a nagy közönség el lett volna zárva a Tátrának talán legszebb, de az egész országnak is minden esetre egyik legbájosabb helyétől.

A Magas-Tátra meredek déli lejtője előtt széles völgy nyúlik el Liptó-Szent-Miklóstól Poprád felé. Ebből a széles völgyből két felé folynak le a vizek. Nyugatra a Vág viszi a Dunába a hegyekről leomló patakok vizét, keletre pedig a Poprád folyó szedi össze és vezeti ki ezeket a vizeket az ország éjszaki határára át a Dunajecbe. A két folyó vízterületét a nagy völgyben csak alacsony emelkedésű lapos földhát választja el, a melyen van Csorba falu és a kassa-óderbergi vasút Csorbanevű állomása fekszik, (a melyet az öregek még hochwaldi állomás néven ismernek). Az állomás a vasút déli oldalán van s innen kis vashíd vezet át a másik oldalra, a hol néhány lépcsőnyire elérjük a fogaskerekű vasút állomását. Meglehetősen enyhén indul neki a fogaskerekű, sőt egy helyen még a fogak is elmaradnak, de aztán mind meredekebben és meredekebben emelkedik a hegy lejtőjén, míg nem egy merész szökkenéssel feljut a csorbai

A CSORBA-TÓI FOGASKERÉKŰ VASÚT.

Erdélyi fényképe után.

tóhoz. Bámulva látjuk, hogy milyen meredek gát határozza a tavat déli és délkeleti oldalán, míg mögötte fenyvesekkel borítva emelkednek a hegyek mind magasabba és magasabba, míg nem elmarad a fenyő s rettentő sziklafalakban, kopárban és hótól fehéren tornyosulnak a Tátra legmagasabb csúcsai a felhők országába.

Egyik képünkön a tó déli partjáról látjuk a csorbai tó környékét. A tó partján a fürdőhely épületei, mögöttük a rengeteg fenyves, hátul pedig jobbra a Bástya sziklagerince látszik a Mlinicza patak völgyével, balra pedig a Kriván 2500 méter magas csúcsa fehérlik.

A csorbai tó a tátrai tengerszemek egyik legnagyobbja és aránylag alacsonyabban fekszik (1371 méterre a tenger színe felett) s a legdélibb valamennyi között. Aránylag nem nagy magasságának köszönhető, hogy sűrű fenyves borítja partjait, hogy levegője és vize nyáron elég meleg, kellemes fürdőzésre. A többi tátrai tengerszem legnagyobb részét tetemesen magasabban fekszik például a Lengyel-nyereg alatti Hosszútó 1931 méter) s rendszeren csak kopár sziklafalak, élettelen pusztaság s szörnyű némaság veszik körül, nem hallik más, csak a néha néha lepergő kövek zörgése vagy a szél sivatása a sziklafeleken.

Azoknak a magasban fekvő tengerszemeknek legnagyobb részét az eredete is más. Azok mély, sziklába vajúdott medlyedéseket töltenek ki, míg a csorbai tó vizét hatalmas törmelékhat tartja vissza, a mely nélkül vize leomlana vagy a Fehér-Vág eredetének legfelső szakadékaiba, vagy pedig a Mlinicza-patak völgyébe s ezzel a Poprádba. Meglehet, hogy a gátan átszivárgó víz ma is mind a két vízvidéknek juttat egy keveset.

Méltán kérdezheti, különösen, a ki valóságban is látta a tavat, hogy mi építhette fel azt az óriási gátat?

Sok ezer évvel ezelőtt, abban a korban, a mikor még az ember legdurvább köeszközökkel dolgozott a földön, sokkal több hó és jég volt a Magas-Tátrában, mint ma. Valóságos nagy jégárak nyúltak le akkor a h vasok lejtőin, olyanok, vagy még hatalmasabbak, mint ma az Alpok közt. A jégárak hátán leutazott törmelék aztán

részben a jégárak végén, részben pedig azok szélein rakódott le. Mikor aztán tetemesen megkevesedett a hó a hegyek ormain, eltűntek ezek a jégfolyamok s helyükön mélyen kivájt s a törmelék kitöltéséül megvédett sziklamedencék maradtak, végüket pedig azok a hatalmas kő- és törmelékhat jelzik, a melyeket morénáknak neveznek. Ha a jégárak nem védelmeztek volna a felső völgyeket a törmelék ellen, betöltődtek volna azok a mély gödrök, a melyekben ma a tengerszemek húzódnak meg. Ma azonban ezek a törmelékhatok tartják fel a legszebb tavacsok vizét, mint a Zöld-tó, Poprád-tó, meg a gyönyörű Csorba-tó. Erre a nagy homlok morénára kapaszkodik fel olyan meredeken a fogaskerekű vasút s ezen állt a fényképész, a mikor képünket készítette.

A tó felszíne csak 20 hektár vagyis 35 $\frac{1}{2}$ katasztrális hold. Mélysége 207 méter, tehát nem a legmélyebb a tátrai tavak közt, mert pl. a Nagy-tó 78 méter mély. Területére nézve sem a legnagyobb, mert a Magas-Tátra 115 tengerszeme között négy van nagyobb a Csorbától.

Kedvesebb fekvésű azonban aligha van több! Ha valaki nem a fogaskerekű vasúton, hanem a fenyvesen keresztül vezet szép úton halad felfelé, halavány sejtelve sem lehet, hogy a bérce oldalán kis tó is rejtőzhetik. A fenyők közt néha ki-ki bukkannak a sziklabérczek. A patak elmarad, helyette a kövek között szégyenyesen szivarog valami kis viz. A fenyves harmatos illatát néha elragadja a hegyóriások felől lengő szél, a mely megzúgatja a túlevél lombokat s hűsével elárulja, hogy már magasan járunk! Egyszer aztán erdős fensíkra jutunk. A lombok közti nyíláson át a gránit hegyóriásokat úgyszólván magunk előtt látjuk, lehetetlen, hogy itt még víz és még hozzá tó legyen! Nehány száz lépést kell még a hegyek felé menni s a kőgát lábánál állunk, a mely innen mintegy 20 méter magas. Arra is felkapaszkodva, egyszerre, váratlanul, egész pompájában tárul fel a tó. A tó felett aztán a bérceket is egészen kifejelett panorámában csodálhatjuk, tükröképpel együtt, a melyet a tó még százzal szebben, leheletszerűleg vet vissza.

A tó partján csinos villák, kényelmes vendéglők vannak, a melyeknek erkélyeiről mindig változatos, majd enyhén mosolygó, majd borongós, ködös, majd meg haragos, ézengzetes képekben gyönyörködhetünk. Hol lehetne változatosabb a tájkép, mint a hol tiszta vízű tó, sötét fenyves, hatalmas hegytömegek s szépséges ég vannak együtt. Kényelmes fürdők, hideg vízzel gyógyító intézet, híres konyhájú étterem, esónakázás, gyönyörű sétautak állanak az üdülők rendelkezésére.

Mint valami diadém gyémántjai közt a legszebb, olyan a csorbai tó a Tátra tengerszemei között. S ezt a gyémántot mentette meg hazánk s az üdülést kívánóknak, meg a természet barátainak Darányi miniszter gondos keze. Örökre fájlaltuk volna, ha az a kedves hely hozzáférhetetlen lehetett volna. Nagy ár, a mit a kincstár érte adott, de megtérül sokszorosán azoknak munkaerejében, a kik ott üdülnek s azt hiszem, hogy anyagilag is kárpótolni fogja az államot a fürdő és az erdőiség jövedelme. A fődolog azonban, hogy a csorbai tó a miénk maradjon. Cholnoky Jenő.

EGYVELEG.

* Stratford-on-Avon Shakespeare szülővárosa, a költő házába, a templomba s a temetőbe, való belépési díjak fejében idegenektől évenként 720 ezer koronát vesz be, mely összeg három százalékos kamatozással 24 millió korona tőkének felel meg.

* A monte-carlió kaszinóban a múlt évben 21.600.000 koronát vesztek el. Ez óriási összegből a játékbank bérletének mint tiszta haszon 12 millió korona maradt.

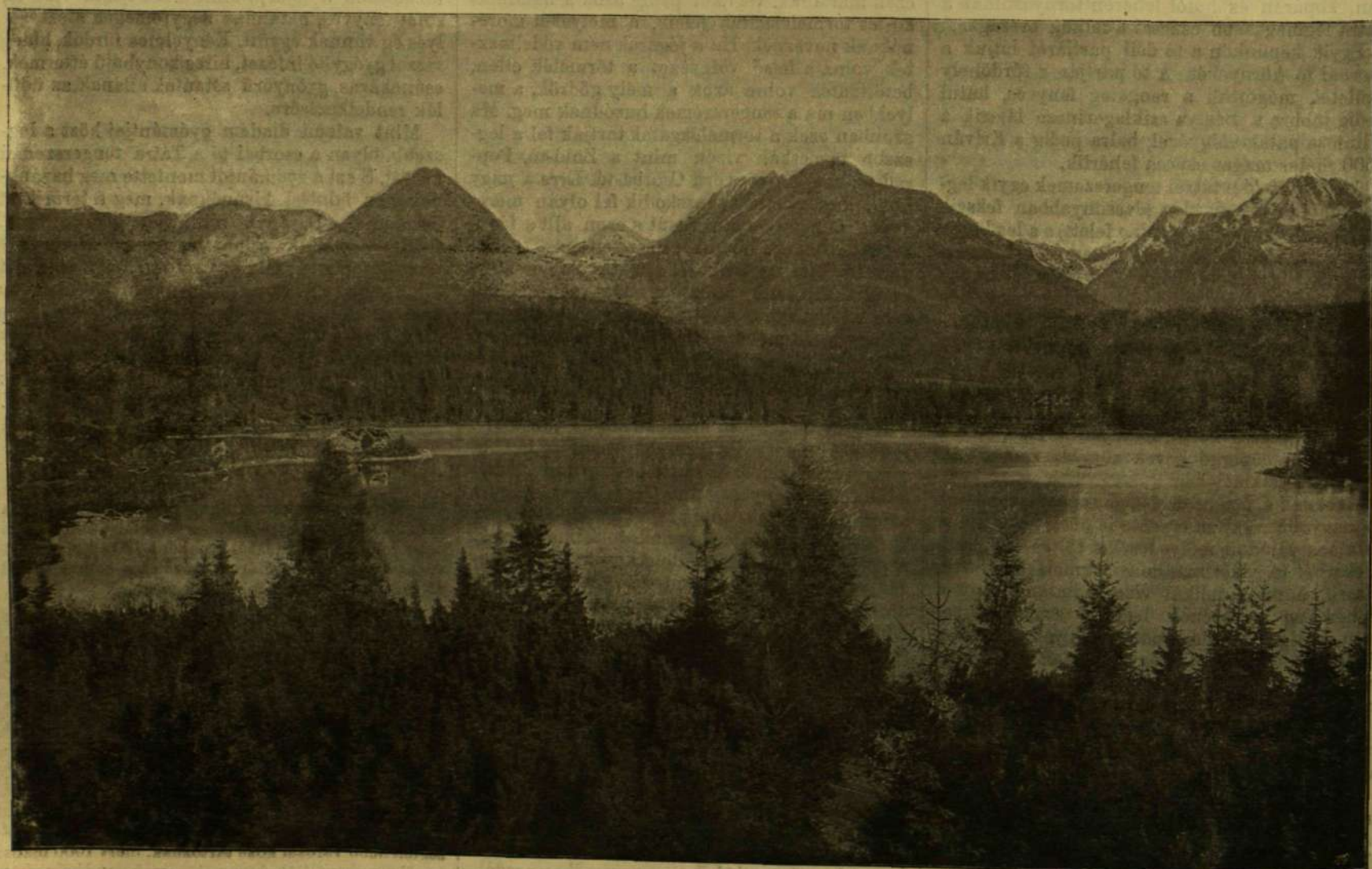
* A new-yorki előkelő világ legújabb hóbertja abban nyilvánul, hogy a hét bizonyos napjain a vendégeknek mindent a bal kézzel kell megtenni, mialatt a jobb kéz erősen fel van kötve. Neveiket a látogatók jegyzékébe bal kézzel írják, bal kézzel zongoráznak, kártyáznak és ebédelnek.

* Szent-Pétervár és Moszkva a világ legégéssegtelenebb városai közé tartoznak, mert 1000 lakos közül évenként 40 hal meg. A nagy halandóság okát ragályos betegségek s a túltömött piszkos lakások okozzák.

NYARALÓK A CSORBAI TÓ PARTJÁN.

Erdélyi fényképe után.

A CSORBAI TÓ.

Divald fényképe után.

ABDURRAHMAN KHÁN AFGÁN EMIR HALÁLA.

Földrajzi helyzeténél fogva nagy politikai fontossága van Afganisztánnak, a mely Angolország indiai birtokait az orosz területtől elválasztja s így mintegy ütköző pontja a két nagyhatalom érdekeinek. Ezért az ázsiai viszonyokra nagy jelentősége van az ország uralkodója, Abdurrahman khán halálának.

Abdurrahman khánt az afgán viszonyok és történet ismerői a legjelesebb fejedelmek egyikének tartották. Vitézségével és okosságával szerezte trónját s ügyes politikával tartotta meg, a mi nem olyan csekély feladat volt, tekintve, hogy minduntalan veszedelem fenyegette országa önállóságát hol orosz, hol angol részről. Kényűr volt a szó ázsiai értelmében, nem igen válogatott az eszközökben, ha ellenségeit kellett eltávolítani az útból, de ez nem is csoda, mert az afgánok lázongó, pártos nép s csak vasszilloggal és kegyetlenséggel lehet őket féken tartani.

Abdurrahman khán Mohammed Afzul khának volt fia, a kinek apját, Dost Mohammedet az angolok 1839—40-ben megfosztották trónjától, két év múlva azonban ismét visszaadták neki az uralmat. Abdurrahman 1844 körül született. Maga mondja el emlékirataiban, hogy ifjú korában esküdt ellensége volt mindennemű tanulásnak, úgy hogy húsz éves korában még nem tudott írni-olvasni. Annál jobban szerette a lovaglást és a vadászatot. Élete pályája nagyon változatos volt. Tizenkilencedik évében járt, mikor nagyapja, Dost Mohammed meghalt s trónját harmadik fiára, Sir Alira, Abdurrahman nagybátyjára hagyta. A két idősebbik fiú, Afzul (Abdurrahman atyja) és Azim úgy mutatták, mintha beleegyeztek volna öcsésük uralmába. Csakhamar azonban forradalom ütött ki, melynek vezetője és lelke a fiatal Abdurrahman volt. Háromszor egymásután megverte Sir Ali seregeit, a kinek menekülnie kellett az országból. Afzul lett az utódja, ez azonban ivásnak adta magát s helyette öcsese, Azim uralkodott, még pedig szörnyű kegyetlenséggel. Zsarnoksága föllázította a törzseket s ezt az elégedetlenséget Sir Ali felhasználta a maga javára és sikerült is visszatérnie trónjára. Halála után fia, Yakub következett, Abdurrahman pedig száműzetésben élt orosz földön. A szerencse azonban csakhamar feléje fordult, mert Yakub egy angol követség meggyilkolása miatt bajba keveredett az angolokkal. Az afgánok a háború kezdetén a Burrows tábornok vezetésével angol csapatokat iszonyúan megverték s ekkor az angol kormány Roberts tábornokot küldte ellenük nagy sereggel. Roberts tábornok, a kit a transzváli háborúból ismer a közönség s a ki most az angol hadsereg főtábornoka, itt szerezte hadvezéri hírnevét. Diadalmenetben vonult be Kandaharba, elkergette az emirt s Abdurrahmant ültette helyette trónra. Abdurrahman erős kézzel fogta a kormány gyeplőjét, részint ravasszággal, részint kegyetlenséggel elfojtotta a különböző törzsek elégedetlenségét s rövid idő alatt megszilárdította trónját. Az angoloknak volt barátja, a kinek trónját is köszönhette, de igyekezett jó viszonyban maradni az oroszokkal is. Úgyesen fel tudta használni a két nagyhatalom vetekedését önállósága megővésére. Azt az időt, a mi alatt békében élhetett, jól felhasználta országa belügyeinek rendezésére s utódja helyzetének megerősítésére.

Legidősebb fiát, Habibullah-t választotta utódjául. (A Habibullah név annyit jelent, mint 'Isten kedveltje'.) Hogy mennél erősebb támogatást szerezzen neki, összeházasította az ország legtekintélyesebb embereinek leányai-val s hogy az uralkodáshoz hozzászoktassa, már ifjan nevezetes feladatokat bízott reá. Így egy háború alkalmával Habibullah még mint ifjú Kabul védelmét vezette, mikor pedig atyja Turkesztánban járt, őt hagyta maga helyett helytartóul. Rábizta az állami kincstár feletti felügyeletet s általában mindent megtett, hogy a népet hozzászoktassa ahhoz a gondolathoz, hogy Habibullah lesz az utódja. Halálos ágyához összehívta az ország nagyjait és ifjabb fiait s lelkükre kötötte, hogy maradjanak hűvek Habibullah-hoz.

Habibullah mintegy huszonkilenc éves fiatal ember. Hét felesége van és sok gyermeke. A keleti viszonyokhoz képest igen művelt ember, jól tud angolul s az európai dolgokról is

HABIBULLAH, AZ ÚJ AFGÁN EMIR.

ABDURRAHMAN, AZ ELHÚNYT AFGÁN EMIR.

meglehetősen tisztult fogalmak vannak. Az angolok remélik, hogy atyja példáját követve, ő is hozzájuk fog szítani. Trónralépése eddigéig simán ment, de Afganisztánban nem lehet tudni, nem fog-e előbb-utóbb valami forradalom kiütni ellene, a melybe aztán vagy az egyik, vagy a másik hatalom beavatkoznék, a mi esetleg igen komoly összetűzésre vezethetne angolok és oroszok közt.

A VILLÁMCAPÁSOK SZAPORODÁSA.

Már régebben is gyakran emlegették tudósok és laikusok egyaránt, hogy a villámcsapások száma az újabb időkben sokkal gyakoribb, mint azelőtt volt s 1867-ben Bezold müncheni tanár számokban is kimutatta, hogy harmincz év alatt folyton nagyobb és nagyobb lett azoknak az épületeknek száma Bajorországban, melyeket villámcsapás ért. Az érdekes tüneményt azonban a meteorológusok semmiképp sem tudták megmagyarázni s ezért hajlandóbbak voltak az állítás igazságában kételkedni, annyival inkább, mivel kétségtelen, hogy a feljegyzések mai napra sokkal pontosabbak és gyakoribbak, mint régebben voltak.

Újabbban azonban, midőn már csaknem az

egész művelt világban rendszeresen kezelik a meteorológiai és más természettudományi megfigyeléseket, csaknem tudományos biztossággal lehet állítani, hogy a villámcsapások szaporodása — és pedig már legalább 40 év óta — csakugyan állandóan emelkedik. S ez az emelkedés szemmel láthatólag nagy. Csak egy pár példát emelünk ki. Kaszner, a közép-németországi tűzbiztosító társaságok szövetkezetének elnöke tömérdek hiteles statisztikai adat alapján mindenütt nagy emelkedést mutat ki. 1864—1876 között egy millió biztosított épület közül évente átlag 111-et ért villámcsapás, 1877—1889 között ellenben 223-at. Egész Németországban a 60-as években átlag 164 biztosított épületet ért villám, 10 évvel később 258-at. A fentebb említett Bezold tanár régebbi számításait kiegészítve 1897-ig, azt a meglepő eredményt találta, hogy Bajorországban az utolsó hatvanöt év alatt a villámcsapások száma hatszorta nagyobb lett. 1833—1842 között ugyanis egy millió épület közül évenként átlag 31-et ért a villámcsapás, 1888—1897 között már 190-et.

Mi lehet ennek a nevezetes tüneménynek oka, azt egyáltalán nem tudjuk. Lehet, hogy a nagy iparúzó városok kéményeiből felszálló gőz és füst, a vasutak és távírók sinei és sodronyai is hozzájárulnak a villámosság terjedéséhez, de kétségtelen, hogy mindezek csekélységek a légkör óriási területéhez képest, valamint más hasonló felsorolható okok is. Önmagától pedig a légköri villámosság nem szaporodhatik.

Nevezetes jelenség, hogy a villámcsapások számának szaporodásával egyidejűleg a zivatarok is erősebbek lettek, de másrészt a villámcsapás gyújtó hatása csökkent. Ez utóbbi észlelet nem ellenmondás az előbbiekkal szemben, mivel fizikai kísérletek mutatják, hogy a legerősebb villamos ütések csak rombolást okoznak s a gyuladást inkább a gyenge és lassú áramok hatása. Ha tehát a zivatarok erősebbek lettek, csak az úgynevezett 'hideg' villámcsapások száma szaporodott, avagy legalább is ezek száma sokkal gyorsabban növekedett, mint a gyújtó villámcsapásoké.

BERCSÉNYI BÉLA.

1844—1901.

A Nemzeti Színház ismét elvesztette egyik előkelő művészt, kit örömet látott a közönség mindig jellemző képességével, erejével, eredetiségével. Az irodalomban is, mint drámaíró, gyarapította érdemeit, s az országos színházak akadémián mint tanár érvényesítette ismereteit.

Bercsényi Béla a Nemzeti Színház halottja, ki e hó 16-ikán este, hosszú szenvedés után hunyt el. Nem nagy művészi alakításokkal szerezte meg nevét és az elismerést, hanem sokoldalú munkássággal és a szerepeiben nyilvánult nagy értelmességgel. Csak kevés színész dolgoz ki annyi öntudattal és intelligenciával egy-egy szerepet, mint Bercsényi. Az iskolában pedig, a művészi oktatásban soká fogják érezni a jeles módszerű tanár hiányát, ki a tanítványok tehetségét is gyorsan fölismerete. Tele volt a szép iránt való fogékonysággal és szeretettel. Írt több költeményt, néhány novellát; de ő valójában a drámaíró tehetségét érezte magában. Négy darabját adták elő a Nemzeti Színházban s a vidéki színpadokon is. 'Dormándi Kálmán', 'Az ezredes leánya', 'A váltó' és 'Új élet' ezek voltak Bercsényi színművei, a melyek közül 'Dormándi' sokszor előadták a fővárosban is, de különösen a vidéken. Irodalmi érdemeiért választotta tagjai közé a Petőfi-Társaság.

A Nemzeti Színház műsorában nagy szerepet töltött be. Kezdetben az intrikus szerepeket szerette legjobban s a pathetikus szavaló alakokat. De aztán főleg előkelő urakat ábrázolt. A közönség szerette és rokonszenvenvel fogadta az eredeti felfogású művész minden új alakítását.

1844. május 25-én született Miskolcra, s általánosan tisztelt polgári családnak volt a sarja. Atyját Hallernek hívták. A Bercsényi nevet művészkorában vette föl. Igen fiatalon Borsodmegye aljegyzője lett, de alig töltött néhány hónapot hivatalában. Akkoriban az ország legjobb szintársulata, az öreg Latabáró

HERCSÉNYI BÉLA.

Mártony fényképe.

játszott Miskolcra. A fiatal Haller 1863 nyarán ennél a társulatnál kezdte meg a színészipráját. Kilenc év működött a vidéken, mindig a legjobb társulatoknál. Jöködveért, elmésségeért a társas életben is szerettek.

A Nemzeti Színházban először 1872-ben lépett föl mint vendég s csakhamar állandó szerződéses kinevezést kapott. Azóta folyton a Nemzeti Színházban és Szigligeti Ede halálától kezdve az országos színi akadémiában működött, másfél esztendő kivételével. Első házasságából két gyermeke született: Miklós és Terka. A kis fiú korán elhunyt, de leánya viruló hajdonná fejlődött s most gyászba borultán siratja elhunyt édes apját. Második házassága után, melyet Krall Irmával kötött, 1889-ben másfél évre visszavonult a színpadtól, de csakhamar visszatért oda, mert nem tudott megenni a színház nélkül.

A Nemzeti Színházban ez év május közepén játszott utolszor Björnson «A csó» című drámájában. Nem sokára szélhűdés érte a nyelvet. Már javulni kezdett, mikor szívjáig vett erőt rajta, egy hét előtt pedig szívizélhűdés érte. A nagy tanultságú szeretetreméltó művész halálát nagy részvételt fogadták mindenfelé.

A temetést e hó 18-ikára tűzték ki. Ugyane nap délelőttön vitték a koporsót a Nemzeti Színházba, melynek feketével bevont udvarán állították föl. A koszorúkat is itt helyezték el. A városi hatóság diszírhetelyt adott az elhunyt művész nyugóhelyéül. A Nemzeti Színház udvarán Beöthy László igazgató és Várdi Antal a színművészeti akadémia nevében, Bartók Lajos pedig a Petőfi-Társaság nevében mondtak búcsúbeszédet. A temetésen az összes színházak tagjai testületileg megjelentek, valamint az irodalmi körök, s igen nagy számban az a közönség, mely Hercsényi művészetében csaknem három évtized óta oly sok élvezetet talált.

HALÁSZ IGNÁCZ ÉS LAPPFÖLDI TANULMÁNYAI.

A korán elhunyt jeles tudós és író: Halász Ignác özvegye, szül. Pillitz Margit úrhölgy közelebb férje gyűjteményéből értékes lapp néprajzi tárgyakat ajándékozott a Magyar Nemzeti Múzeumnak. E tárgyak egy részét bemutatjuk mai számunkban egy pár más képpel együtt, melyek szintén az elhunyt tudós hagyatékából valók. Egyszersmind közöljük itt Halász

Ignácznak arcképét is és fölelevenítettünk életrajzi adataiból egyet-mást.

Halász Ignác sok nélkülözések közt küzdött végig tanuló éveit, de vasszorgalmát semmi sem zibabozta meg. Különösen a nyelvek tanulására adta magát, úgy hogy mikor a gimnáziumot Veszprémben és Székesfehérvárott elvégezte, már egy sereg idegen nyelvenek volt birtokában. Még mint egyetemi hallgató is sokat küzdött a létfentartás nehézségeivel s lecckéik adásából élt sok küzdelemmel. De azért nem csüggedt s jókedvét sem vesztette el.

Tudományos pályára hivatottságának első tanbizonyosságai már ezekben a nehéz időkben jelentek meg. Ő volt az első, a ki népmeséinket közvetlen a nép szájából gyorsírással jegyezte le; az így gyűjtött gazdag anyagot részint a «Nyelvőr»-ben tette közzé, részint földolgozva Móra bácsi álnév alatt a gyermekirodalmat gazdagította vele. A néprajzi hagyományok buzgó gyűjtésének tulajdoníthatjuk, hogy nemcsak mint meseíró, hanem általában stíljének magyarosságával is kitűnt. Tanára, Budenz József, rendkívül nagyra becsült és mikor Halász fejevére tanár volt (1892-ig), itt évről-évre meg is látogatta Ignác napján. Ilyenkor sok vidám tréfának volt színhelye Halászné háza. Egy alkalommal — 1889-ben én is épen oda készültem, de nem mehettem

el. Itt volt azonban nálam *Sétáló*, a magyarul is jól tudó finn egyetemi tanár, Helsingforsból. Helyettem is őt küldtem át és vele egy alkalmi ódát Halász Ignácához. Ebben célzás volt Halász nagy elődjének, Sajnovicsnak munkájára («Demonstratio idioma Ungarorum et Lapporum idem esse») és az akadémiai jutalomra, melyet Halász nyert az ő lapp dolgaival. Ime egy passzus a versből:

Nagy jó uram nevé tisztelet e honban,
De senki nálammal nem tisztelt jobban.
Mennék is megülni becses nevenapját,
Köszönténem vígan magyarok fölajpát,
Kit habár Lappország vagyon ide messze,
Oda van kutatni amaz *Idem esse*,
Kutatni s gyűjteni tudományok kincseit,
Noha ilyen kincseknek bősülete nincs itt,
A ki mégsem adta ezt a kincset ingyen,
De birtokot szerzett: nagy nevet e kincsen,
Foglaltól pedig kapott aranyakat,
Rádásdól pedig ara nyakat,
Akarom mondani: bájos ara-kezet.

Igy ment ez tovább és úgy végződött, hogy az itt maradók is meg fogják ülni Ignác napját:

Ebben a kis körben, higgye meg kigyelmed,
Szent Ignác napjára fordítunk figyelmet,
És pohár-emelve, mintha volna vig nász,
Kiáltani fogjuk: Eljen Halász Ignác.

Képzeltető, hogy az ügyis vig társaság hogyan fogadta ezeket a dévaj rigmusokat az oda betoppánó híres finn atyafi szájából.

Halász szerette és tehetséggel művelte a rimes költészetet is, számos eredeti és átdolgozott meséi és gyermekversei tanuskodnak erről. Az irodalomtörténethez is hivatással nyúlt. Erre vall még fejevére tanár korában irt maradandó értékű dolgozata Kármán József-ről (1879). De utóbb Budenz ösztönzésére mindinkább a nyelvészet felé fordult. Főleg a lapp nyelv tanulmányának szentelte életét, de időnként a szorosabb magyar nyelvészet köréből is becses munkálatok jelentek meg tőle a «Nyelvőr» és a «Nyelvtudományi Közlemények» hasábjain, sőt magyar nyelvtant is irt és még halála után is olvastuk egy magvas értekezést az új képzőről.

A lapp nyelv méltán keltette föl nagyobb mértékben Halász érdeklődését. Akkor még nem tudta eldönteni a tudomány — és ma sem mondta ki még erre nézve utolsó szavát, hogy a finn-ugor nyelvek között minő hely illeti meg a lappot. Budenz, és vele sokan, ahhoz a csoporthoz számították, mely a magyar, vogul-osztják és zürjén-votják nyelvekből áll; mások egyszerűen a finn nyelv egyik tájszólásának tartották és ennél fogva a másik — finn-mord-

vin-cseremis — ághoz sorolták. Az újabb nyomozások, és első sorban épen Halász gyűjtései alapján, az utóbbi álláspontot látszanak igazolni.

Halász három utat is tett a lappok közé, hogy a nyelvvel és néppel alaposan megismerkedjék. Ezt el is érte. Kötetekre terjednek e tárgyra vonatkozó közlései (1885—1896). A lappok — mint ismeretes — Európa éjszakkéleti részén, a zordon sarki tájak közelében laknak. Mindössze alig 35 ezernyi nép, s e kis szám négy országra van elosztva: Oroszországban Kola félszigetre, Finnország felső vidékeire, továbbá Svéd- és Norvégországra. Halász e két utóbbi helyen kereste fel őket háromszor, a 80-as évek utoljána és a 90-esek elején, miután már előzőleg bebizonyította reátermetségét. 1881-ben megjelent «Svéd-lapp nyelv és olvasmányok» című önálló művével. Ebben az időben tanult meg svédül és oroszul is igen jól.

A nyelveken kívül kitűnő érteke volt a népiélet megfigyeléséhez is. Mindenütt fényképfelvételeket csinált és tapasztalatait több élvezetes útleírásban foglalta össze a «Budapesti Szemlé»-ben s a székesfehérvári főreáliskola értesítőjében. A Magyar Tudományos Akadémia sietett őt érdemeinek jutalmával tagjainak sorába fölvenni.

A lappok között való tartózkodás, a mely gyümölcsöző lett a tudományra nézve, oly kevéssé volt hasznára Halász egészségének. Úgy látszik, ott szerette gyomorjait, mely aztán sirba döntötte. Nagy alkotás is, melyet csak a tudományért való igaz lelkesedés magyaráz, ily félig nomád néppel osztani meg azt az életnek alig nevezhető állapotot, melybe a mostoha sors helyezte a hideg éjszakkal e szegény fiait. Halász hónapokon át kitarított az ő lappjai között és nagy kedveltségre tett szert köztük. A lappokról Halász nagybűt néprajzi munkáit is kezdett írni, a mely — e sorok írója által befejezve — a jövő évben fog megjelenni. Ehhez tartoznak a lapp téli sátrát és viseletét föltűntető képeink is. A lappok téli sátra nem valami kényelmes alkotmány. Úgy építik, hogy lerakják a czölöpöket, hasonlóan mint a nyári sátornál, de aztán a hideg ellen kitűntő a czölöpöket főleg mohával. A sátor belsejében van a lapos kövekből összerótt kályha. Bútor nincs. Az ágyakat rénszarvasbőrök helyettesítik, asztal gyanánt a sátor földje szolgál. Újabbban a lappok egy része kénytelen letelepedni, mert a földmívelés alá fogott terület, a hol azelőtt nomadizáltak, folyton szűkebbre szorult. A mint táplálkozásuk főforrása rénszarvas, — melyből egy-egy lappnak több százra menő nyája is van, — úgy eszközeik és ruházatok is leginkább a rénszarvas csontjaiból és bőréből kerülnek ki. Ilyen készítésű lapp tárgyak képeinken is láthatók.

Halász Ignácot egyébként is ritka sokoldalú tudományos képzettsége és munkássága mellett főleg e nagyszabású lapp tanulmányai segítették 38 éves korában, 1893-ban a magyar és a finn-ugor nyelvészet tanszékére Kolozsvárról. Mint tanár jeles volt. Tanítványai szeretettel csüngtek rajta. Testestül-lelkestül katedrájának élt. Előadásait rendszeresen kidolgozta s ilyképen egy nagy magyar nyelvtannak első alakját is megszerkesztette belőlük; e nagy mű is kéziratban van meg. A tudomány sokat köszön neki és — mint meseírónak — az irodalom is. Még többet várhattunk volna tőle, ha a fáradhatatlan tudós halála oly korán be nem következik.

V. B.

BÁLBAN.

Irtá Erdélyi Zoltán.

Tündércsarnok szép, ragyogó fénybe
Kaczerkódva csillog be az éjbe.
Benn zeneszó, vidám tánczot járnak,
Híre sincs itt sőtét éjszakának,
Kaczagás cseng, illat árad szerte,
Dobban a szív, szem merül a szembe.
Suttog a szó, csapkod a vágy lángja,
Lányderéknek férfira a láncza.

Szól a férfi:

«Édes! hol a kedved?
Rózsaszírom könyeket is rejthet?

Homlokodon bánatfelhőt látok,
S oly szomorú szélid mosolygósod!
Szép szemedbe, hogyha belenézek,
Féltő sejtést, aggodalmat érzek.
Ajkaidon röpké sóhaj reszket,
Mondd, mi bajod? Tárd ki szived, lelked!

Felel a lány:

«Hallgass, elmesélem!

Bűn ez a táncz, úgy zsongolom, érzem.
Bánt ez a fény, ez a zsvaj, láрма,
Sírni tudnék, csak ennyi ne látna!
Mikor jöttünk, sőtét képet láttam,
Foltot a nap fényes sugarában.
A kapuban, — tudom szegény fázott! —
Rongyos alak, gyermeklányka állott.
Sovány kezét kinyújtotta felve,
Kolduskrajczárt, alamizsnát kérve.
Két nagy szeme könyektől volt fényes,
Úgy törtéte: «Éhes vagyok! éhes!»
... En beléptem, zaj fogadott s pompa,
A ki itt van, élve van csak gondja.
Arczukon a szines mámor játszik,
Még odakűnn az a lányka fázik.
Selyemruha, gyémántékszer rajta,
Drága virág, ezerféle fajta,
Vig zeneszó, tomboló kedv járja,
S az a gyermek nem evett még máma!
Messzeifni akartam e képet,
Mosolyogtam, tánczot jártam véled.
De a lelkem' mégis fogva tartja,
Torkomat a sirás fojtogatja.
S míg az a lány majd meghal künn éhen,
Nem tudom, de bűn ez a táncz, érzem!»

Nem tudom amaz, csak lesiet gyorsan,
Megnézni, a kolduslányka hol van?
Csöndes már az utca, nincsen népe,
Elszűd a fény is, ideérve.
Fütyülő szél jár a házak mellett,
Nincs más dolga: havas felhőt kerget.
Azaz... hogy van: altató dalt készít,
Enyhíti egy gyermek szenvedését.
Dalol neki fényes napsugárról,
Omloás belől, hóféhér kalácsról.
S a mi rongyot ott talál még rajta,
Azzal aztán szépen betakarja.
Betakarja, föl se kelti többet,
S tovább nyargal, nem zavar itt csöndet.

Lehajol a férfi hozzá lassan,
Szólhatja szép gyöngöden, halkan,
Majd hozzányúl s összeborzad felve, —
Fagyos keze akad a kezébe.
Ki se nyitja, pedig pénzt kínálnak? —
— Angyalok a pénzzel mit csinálnak;
Vissza a pénzt mégse veszi mégse!
Jó lesz majd a — sírta, temetésre!
S visszamegy a dalidóba, bálba,
Kérdő szemmel vár reá a lányka.
Hazudjon-e, vagy igazat mondjon?
Sírjon-e a lány, vagy mosolyogjon?
Küzd magával, aztán csak megszólal,
Vigasztaló, feddő, kérő szóval:

«No, de most már ne lássak ám könyvet!
Az a gyermek nem éhes már többet!...»

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ócska történetek; irta Szivos Béla, Budapest, 1901. — Olvasóink jól ismerik nagyobb részét azoknak a történeteknek, melyek e csinos kiállítású kötetben foglaltak, mert annak idején lapunkban jelentek meg először. Igazi élvezettel olvashatja akárki másodsor is ezeket a jóízű, magyaros elbeszéléseket. A magyar Alföld jellemzetes alakjai vannak bennük lerajzolva: a modern közigazgatási viszonyokba beletörődni nem tudó kisvárosi polgármester és rendőrkapitány; a vén cigány, a kinek úr: tanító lett a fiából, a kire csak félnék tisztelettel nem nézni, megszólítani nem meri, hogy szegény ne hozzon reá cigány eredete (ez a kötetnek egyik legjobban, a humor melegségével megrajzolt alakja); aztán a ravasz nemzetes úr, a ki jó áron varrja nyakába értéktelen homokbuczkáját

egy hozzá nem értő felgazdagodott mézárósnak; a a nazarénussá lett Bacsó juhász, a ki sehogyse tud az új hit parancsa szerint leszkolni az «örög spjáról», a pipáról; a tolvaj juhász, a kit egy rémes álom jobb útra térít, hogy aztán megint csak kiüssön rajta régi természetete; az első magyar komédiás, a kutyabüfőző juhász, stb. Ezek az alakok mind életteljesen, jellemző vonásokkal vannak megrajzolva, szinte látja az ember, a hogy mozognak, ravaszkodnak, dolgoznak. A könyv minden sora bizonyítja, hogy a szerző oly behatóan ismeri a magyar nép életét, mint a hogy csak az ismerheti, a ki ott töltötte az alföldi kis városokban, falukban, tanyákon életét, természetét, gondolkodásának módját. Csak mint példát említek meg, hogy milyen jól tudja a juhász mestere minden csínját-bíját, fortélyát; e tekintetben leírásainak valóságos néprajzi értéke is van. Alakjai legtöbbször humorosan fogja fel; humora az igazi magyar ember csendes, derült világlátásából fakad, néha azonban a szív meghatottsága is belerúdul. Leírásaiban rövid, egyszerű szavakkal, föllengzés nélkül tudja érzékeltetni olvasójával az alföldi tájak szépségeit. S mindez kitűnő népies magyarsággal beszéli el; nyelve gazdag, fitogtatás nélkül, népies, de nem sallangos, a szó magától, természetesen árad belőle s a jellemfestés hathatós eszközöké válik. Kevesen vannak újabb írónk között, a kik ebben a tekintetben Szivos Bélával vetekedhetnek. Minden magyar ember élvezettel olvashatja ezt a könyvet, melyet bátran a kezébe lehet adni az ifúságnak is, hogy megtanulja belőle a magyar népek és nyelvek ismeretét. A kötet Hornyánszky Viktor kiadásában jelent meg; ára 2 korona.

Erdélyi Zoltán, ismert fiatal költőnk előfizetését hirdeti «Margitsziget és más kisebb költői elbeszélések» című verses kötetére. Előfizetési felhívásában elmondja, hogy «Vesztett boldogság» című verses regényének sikere, a mely lehetővé tette, hogy e műve két kiadást érjen, bátorítja újabb elbeszélő művei kiadására. Most kiadandó könyvének első és legnagyobb terjedelmű darabja lapunk «Regényünk»-ában jelent meg először, mai számunkban pedig egy másik, kisebb verses elbeszélést közlünk belőle mutatványul. Az érdekesnek ígérkező kötetet, melyet a Franklin-Társulat nyomdájára állít ki, ajánljuk az olvasó közönség figyelmébe. Fűzött példány ára két korona, díszkötésű négy korona. Az előfizetési pénz a szerző nevére, Nagy-Váradra küldendő.

Feszty Árpád festménye Berlinben. A nagy hármasképet, «Krisztus sírbátétele», melyet Feszty Árpád jeles művészünk florenzi időzése alatt festett, most Berlinben állították ki a Künstlerhausban. A sőt és művészek ösztönözten üdvözik a művet. A sokat dicsegrő kép a tavaszal érkezik Budapestre, a műcsarnokba.

Keresd az asszonyt. Tízennegy elbeszélés jelent most meg ezen cím alatt Bársony István tollából Singer és Wolfner kiadásában. A leginkább megkapó természeti leírásból ismert és kedvelt szerző most lélektenilag is érdekes történeteket mond el elbeszéléseiben s e téren is érvényesülnek jeles írói tulajdonságai. A kötet ára 1 korona.

Camilla. Regény. Irtá Horovitz Gusztáv. A regény tárgya a mai társadalmi életből van véve, melyet élénken rajzol. Némely részletei eléggé sikerültek, de az egészen még észrevehető, hogy kezdő munkája. A csinos kiállítású kötet Szabadkán jelent meg; ára 2 korona.

Észszerű nyelvtanítás. Irtá Alvinczy Sándor. Egy újabb nyelvtanítási rendszer nézve mond el a szerző sok figyelemre méltó dolgot. A fűzet Nagy-Várados Láng Lajos nyomdájában jelent meg.

A baromfitermek értékesítése cím alatt Hreblay Emiltől hasznos könyv jelent meg, melyben részletes utasítások foglaltak arra nézve: miként lehet a baromfityezés termékeit a piacra való czélszerű előkészítés által értékesőbbé tenni, továbbá szövetkezetek alakításával hogy lehet a baromfityezésből várható jóvedelmét tetemesen fokozni. A 151 oldalas, képekkel is magyarázott fűzet a szerzőnél (Budapest, Csömöri-út 15.) két koronáért rendelhető meg.

Vígyszínház. Zajos esték vannak most a Vígyszínházban. Pálmai Ilka vendégzerepel, ki évek előtt távozott el idegen színpadokra, de gyakran visszajön vendégnek. A Vígyszínházban e hó 15-én lépett föl először egy kis angol énekes drámában, a «Pillangó kisasszony»-ban. Irtá Belasco Dávid, fordította Faludi Miklós, a színház dramaturg igazgatója. Hangulatos bevezetést irt hozzá versekben Heltai Jenő.

«A pillangó kisasszony» nagyon egyszerű, érzelmes, ősrégi szerelmes történet, melyről a német költő azt énekelte, hogy mégis mindig új marad. A szerelmében hervadó és meghaló lány itt a japáni mesevilágban szenved s ennek a távoli világ részének színeit, ábrándos hangulatát, poetikus érzékel adja vissza a költő. A búsuló, ábrándos japáni lány, a ki egy európaiat szeret naiv érzéssel, nem drámai hősnő, nem celeszkai, csak várja vissza férjét, egy amerikai hajótsiztet, de drámai árnyalásokban igen gazdag ez az alak s megalhatóan érzésével, halálával. Egy hajótsiztet, Pinckerton hadnagy, japáni módon nőül vette a szép leányt. Aztán nem sokára eltávozott hazájába s azt mondta, hogy a fészkelő feeskével visszatér. Pillangó kisasszony bizik benne, neveli gyermekét. Megkéri egy gazdag japáni, de azt visszautasítja. Hiába mondják neki, hogy nem is felesége a hadnagynak. Nem hisz, csak szeret. Vége egy amerikai hajó érkezik a kikötőbe. Pillangó kisasszony fölékesíti a szobáját, magát, úgy várja a férjét, várja az ablaknál egész éjjel. Pinckerton helyett jön a tiszt felesége. Mert megnősült a tiszt, más vett feleséggel Amerikában, néki csak pénzt akar adni, s elvinni a gyermeket. Azt a két dollárt is visszaküldi, a mije még van s bemegy a spanyolfal mögé, elvágja a nyakát. Most jön a tiszt, Pillangó kisasszony meg van annyira éreje, hogy keblére boruljon. Minek is élne már ezután. A kis darabhoz nagyon találó a Heltai Jenő bevezetése, melyet B. Lenkei Hedvig szaval:

A hősnő — Pillangó kisasszony
Egyszerű japáni lány,
Szívének nincsen bonyodalma,
A lelke nem talány.

Csak él, szeret és elhagyják
És ebbe szegény belehal,
Látjátok, nemesek minálunk,
Japánban is régi e dal.

A vége se új, se szokatlan
És alig tűnik föl,
A szerelem mindenütt él,
A szerelem mindenütt öl.

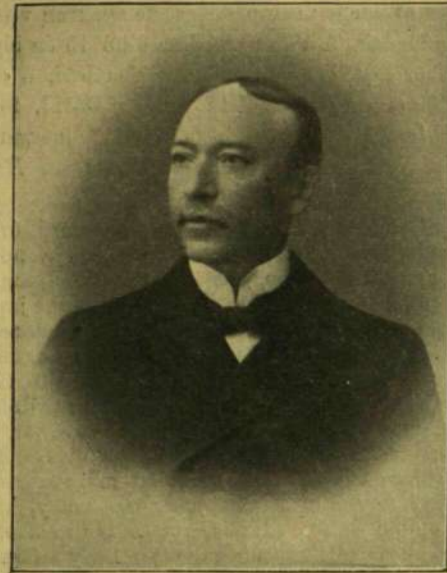
Pálmai Ilka nagy művészettel játszza a fiatal japáni asszonyt, annak naiv, mély érzését. Lelkiállapotát finoman, meglepően, valódi művészi érzéssel rajzolja. Egyszerű, de mélyen megindító ez a tartalmas s minden részében oly összhangzó és jellemző alakítás. A többi szereplőnek csak kevés tenni való jut mellette.

Az érdekes kis darabbal együtt mutatták be az «Almafa» című egy felvonásos vígjátékot, melylyel Bokor József csak a minap nyert pályadíjat. Nem lehet róla sokat mondani. Régi vígjátéki minták után készült néhány mulattató helyzetet.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia október 14-iki ülésén Pauler Gyula elnökölt. Az ülésen két felolvasást tartottak.

Wertheimer Ede levelező tag «Magyarország és II. Frigyes Vilmos porosz király» czímmel olvasott fel értekezést, a mely egyúttal székfoglalója volt. Wertheimer a berlini titkos állami levéltárnak eddig kiadatlan forrásai alapján tárgyalja Magyarországot összekötését II. Frigyes Vilmos porosz királlyal. E két tényezőnek jelentékeny része volt II. József császár hatalmának megtörésében és abban, hogy őt Magyarország elleni küzdelmében nagyobb engedettségre kényszerítették. Magyarországot és Poroszországot között a titkos összeköttetés József utóda: II. Lipót alatt is tartott. Bármily nagy volt azonban az izgalom, annyi bizonyosnak látszott, hogy a porosz hadsereg betörése nélkül nyílt felkelésre soha sem kerül a sor. Amde Frigyes Vilmosnak Magyarország csak politikai eszköz volt. Mihelyt Ausztria az ő kívánságait és követeléseit kielégítette, keveset törődött a magyar nemzet függetlenségével. Az érdekes felolvasást tetszéssel fogadták. Ezután Békési Remig levelező tag a bolognai jogi egyetem XIV. és XV. századbeli statutumairól tartott szintén tetszéssel fogadott felolvasást. A bolognai egyetemen, a hol sok magyar ifjú tanult, abban az időben igen nagy volt a fegyelem nemcsak a tanulókra, hanem a tanároknak nézve is. A tanuló följelenthette a rektor-nál a tanárt, ha ez az előadás nem tartotta meg. A tanároknak valóságos programot kellett adniok a vitára kitűzött tárgyakról. A vitaközléseken a rektoroknak is meg kellett jelenniök.

Dr. HALÁSZ IGNÁC.

A Petőfi-társaság október 13-án délelőtt fölválasztást tartott. Az elnöki székét Bartók Lajos foglalta el. A fölválasztás elnöke Szana Tamás volt, a ki Tóth Sándor vendégnek „Petőfi szerelme” című értekezését olvasta föl. A dolgozat azt a hatást fejtette, melyet Petőfi költszetére tett Juliához való szerelme. Várad Antal előadta ezután „Jézus Egyiptomban” című legendáját. Szabóné-Nogáll Janka egy kis novellát olvasott föl ezen a címen: „A mit a mamák tudnak”. Végül Bartók Lajos fölválasztotta Hász Aladár vendég néhány értelmes költeményét. A közönség mindenik fölválasztást tetésnyilvánításokkal kísérte.

A néprajzi társaság október 16-án ülést tartott Szalay Imre elnökségével. Vikár Béla „Első nyelvemlékek” címűen tartott fölválasztást s azt a fontos szerepet ismertette, a melyet a fonográf vinni fog a néprajzi emlékek összegyűjtésében. A fonográf egyre tökéletesedik s ma már a fonografikus fölvétel a hangszó és a szöveg dolgaiban biztosabb adatokat szolgáltat, mint bármely más mód. Ezután azt fejtette, hogy a nyelvészetnek, főként a nyelv-történetnek mennyire fontos, hogy a dialektusokat minél tökéletesebb följegyzésben kapja. Vikár a táj-szólásokról térképet is készített s a térkép tanulmányait érdekesen fejtegette. A beszéd-tájszólások gyűjtése nem kevésbé sürgető, mint a dallamoké. Tájszólásaink rohamosan tűnnek el, keverednek az iskola hatása alatt a műveltek nyelvéhez. Épen erre nézve ad a fonografikus gyűjtés megbízható adatokat. A nagyrészt előadást a közönség tetészel fogadta. Gönczi Ferenc „A villámlás és mennydörgés a göcsei néphitben” című értekezését olvasta föl ezután.

MI UJSÁG?

A király Gödöllőre. Ő Felsége e hó 16-ikán kora reggel érkezett meg Bécsebe, külön vonaton egyenesen Gödöllőre. Az országgyűlés megnyitása után, e hónap végén a király ismét Bécsebe megy, hogy a miniszterek és halottak napja előtti napokat ott töltsen; november 2-án visszatér Gödöllőre és november 9-én ismét Bécsebe megy, hogy a X. kerületi új templom zárókövének letételénél jelen legyen, ugyanaz nap este pedig újra Gödöllőre jön, a hol november végéig marad.

Gödöllőre érkezése után a király Lipót és György hercegekkel és kíséretével még az nap d. e. Mártonberekbe hajtóvadászatra ment, melyben a gödöllői kőről is számosan vettek részt. Naponkint van hajtóvadászat. Hétfőn reggel bejön Ő Felsége a fővárosba, a hol tíz órakor általános kihallgatást ad. E hó 21-étől kezdve minden hétfőn és csütörtökön lesz kihallgatás, a melyekre előjegyzéseket a kabinetiroda fogad el naponta délelőtt 9—2 óráig.

Erzsébet főhercegnő eljegyzése. A hivatalos lap e hó 15-én tette közzé Erzsébet főhercegnő eljegyzését. A főhercegnő eljegyzéséről, csak kevés elöl, október 12-ikén este terjedtek el a hírek mind Budapesten, mind Bécseben. Az október 14-én megtörtént eljegyzést a hivatalos lap következőkben tudatta:

„Ő császári és királyi fensége Erzsébet Mária főhercegnő, ő császári királyi fenségének Rudolf trónörökösnek leánya, ő császári és apostoli királyi fenségének legmagasabb engedélyével, Windisch-Graetz Ottó herceggel jegyet váltott.”

A Lónyay-pár október 13-án délután Hetzen-

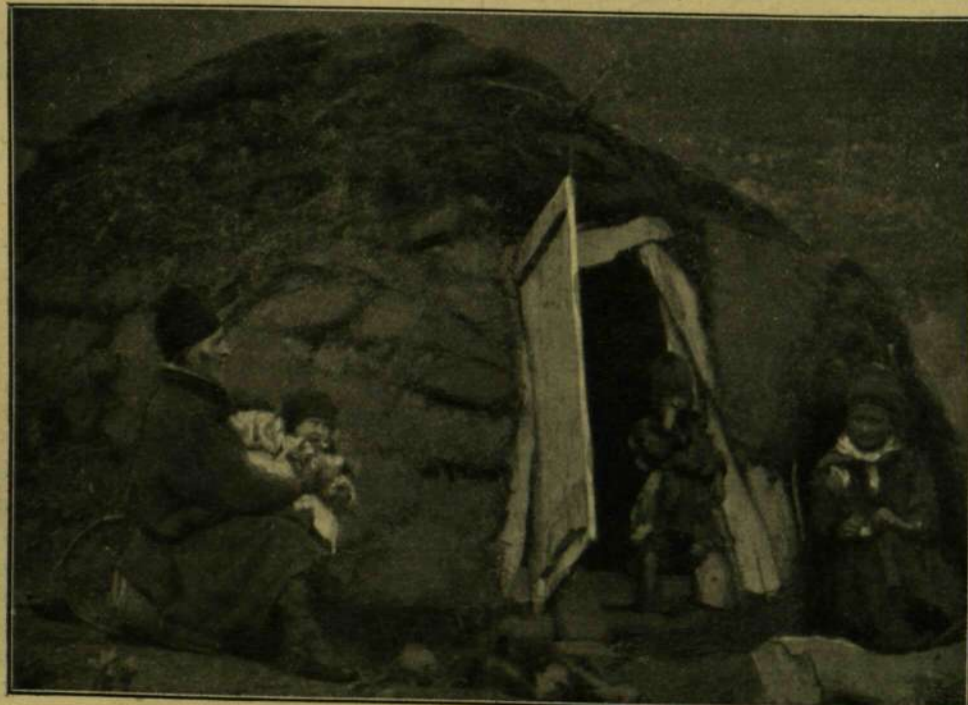
dorfba érkezett. Kovással utóbb megjelent náluk Erzsébet főhercegnő vőlegénye, herceg Windisch-Graetz Ottó főhadnagy, fekete szalonlőnyben. A vőlegény még a kastélyban volt, a mikor Coudenhove Mária kamarai előjárónő kíséretében a menyasszony, Erzsébet főhercegnő is meglátogatta édesanyját. A jegypár egy óránál tovább maradt a grófnénál. Az ő jelenlétében esztrétké ki jeggyűfűket, a melyek teljesen egyforma, brilliansokkal kirakott aranykarikák. Este a főhercegnő Laxenburgba, a herceg Bécsebe tért vissza. E hó 14-én délelőtt a király is látogatást tett a hetzenorfi kastélyban és félóránál időzött Lónyay grófnénál, később a vőlegény édesatyja, herceg Windisch-Graetz Ernő belső titkos tanácsos tisztelgett.

Az eljegyzés alkalmából a schönbrunni királyi kastélyban október 14-én szűk családi körben lefolyt udvari ebéden jelen voltak a királynő és a mátkapáron kívül az uralkodó-család összes Bécseben időző tagjai, továbbá gróf Lónyay Elemérné, gróf Lónyay Elemér, herceg Windisch-Graetz Alfréd, az uralkodó elnöke, herceg Windisch-Graetz Hugó vezérőrnagy és neje, herceg Windisch-Graetz Ernő titkos tanácsos, a vőlegény atyja, gróf Paar Alfonz, a vőlegény sógora és neje, herceg Windisch-Graetz Károly drágonyos főhadnagy, a vőlegény bátyja,

Öreg lapp rénszarvasbőr ruhában.

gróf Bellegarde, Erzsébet főhercegnő főudvarmestere és udvarának személyzete. Az ebéd egy óra hosszat tartott. A király, miután az eljegyzést bejelentette, a mátkapár egészségére ürtett poharat. Az esküvőt januárban vagy februárban tartják meg. A király Erzsébet főhercegnő vőlegényének, Windisch-Graetz Ottó hercegnek, az aranygyapjas

Lapp téli sátor.

HALÁSZ IGNÁC LAPP FÉNYKÉPEI.

rendet adományozza. A főhercegnő címze férjhezmenetele után: ő császári és királyi fensége Windisch-Graetz hercegné lesz.

Horvát Boldizsár szobrának leleplezése Szombathelyen. Az 1867-iki Andrássy-kormány igazságügyminiszterének, Horvát Boldizsárnak ércszobrát a szeretet melegségével üdvözölték e hó 12-ikén szülővárosában, Szombathelyen, mikor a Tóth István készítette műről lehullt a lepel. A jeles politikusi emlékének üdvözlésére megjelentek a Tud. Akadémia és Kisfaludy-Társaság küldöttjei is, mert Horvát Boldizsár a hazai tudományos életnek és irodalomnak szentelt munkásságával e társaságoknak is díszjele volt. Az időjárás kedvezőtlen volt az ünnepélyre. A szépen emelkedő dunántúli város nagy készüléket tett, hogy külsőleg is ünnepelje jeles szülöttjét, ki a polgári egyszerűségből emelkedett föl, de a szélvihar miatt az ünnep nagy részét a meyházban kellett megtartani, a hol a fővárosi vendégek, Szombathely város és Vasvármegye előkelőségei nagy számban sereglettek össze.

Horvát Boldizsár családjából jelen voltak: fia, Horvát Jenő, a budapesti kir. ítélő tábla tanácselnöke, és leányai: Láng Lajosné és Radics Jenőné, továbbá Láng Lajos, volt államtitkár, Radics Jenő, az országos iparművészeti múzeum igazgatója. Eötvös Loránd báró, az Akadémia elnöke, a kinek neje szintén Horvát Boldizsár leánya nem lehetett jelen, mert külföldi fürdőben időz. Az unokák is megjelentek. A vendégek között voltak: Vécsey Tamás, a budapesti tudomány-egyetem rektora és az akadémia kiküldötte, Hegedűs István egyetemi tanár a Kisfaludy-Társaság képviselője, Ermszt Kelemen a főrendiház tagja, István Vilmos fölszentelt püspök, Reiszig Ede Vas megyei és Nagy Jenő Moson megye főispánja, Ehen Gyula Szombathely polgármestere, jelenleg országgyűlési képviselő, Károlyi Antal alispán, jelenleg szintén országos képviselő és mások. Az ünnepet Ehen Gyula polgármester nyitotta meg érzésteli szavakkal; ezután Eredics Ferenc szép emlékbeszédet mondott, a melyben különösen arról emlékezett meg, hogy az ifjú Horvát Boldizsár nagysága Szombathelyen mutatkozott először, a mikor 1848-ban szülővárosa a nemzetgyűlésre küldte. Utána Vécsey Tamás szövegezték az akadémia nevében, emlékeztetvén, hogy Deák, Andrássy és Eötvös mellett, a hatvanhetedik kiegészítés legbuzgóbb munkása Horvát Boldizsár volt. Hegedűs István, a Kisfaludy-Társaság kiküldötte Horvát Boldizsár lelkének költőiségét fejtegette s a közönség tapsai között rajzolta őt mint a szív emberét. Reiszig Ede főispán Horvát Boldizsárnak az igazságszolgáltatás terén való nagy érdemeit méltatta. Újabb igazságszolgáltatásunk alapjait ő rakta le. Felolvasták ezután Széll Kálmán miniszterelnök táviratát, a melyben kiment elmaradását s a mely így hangzik: „Szombathely nagyszülöttjének emlékére örökítik meg méltóan és ezzel a hála adóját röjják le, melylyel a szabadelvűség és nagy bajnokának, a kiegyezés utáni első miniszterium igazságügyminiszterének, az ország és első sorban szülővárosa tartozik. A kegyeletlen emlékezés koszorúját tesszem le önökkel a haza és nagy fiának emlékére és azon elvek elévülhetetlen díszőségére, a melyekért küzdött és

Lapp leányok durva posztóból és szőrös rénszarvasbőrből készült öltözetükben.

Lapp asszony és fia.

élt. Az ünnepet Ehen Gyula polgármester beszéde zárta be. A közönség ezután a Deák-téren levő ércszoborhoz vonult, a hol Csizfák János Tóth Dezső ünnepi ódáját szavalta el. Azután letették az igazságügyminiszter, a család, az Akadémia, a Kisfaludy-Társaság, Vas megye, Szombathely város, Kőszeg, az ifjúság a kaszinó és több más testület és magánosok koszorúit a szobor talapzatára. Délben a Szabária-szállóban lakoma volt. A felkészítők sorában többször éltették Tóth István szobrát is a sikerült művéért.

Szilágyi Dezső emlékezete az Akadémiában. A Tud. Akadémia a Szilágyi Dezsőről mondandó emlékbeszéd megtartására gróf Apponyi Albertet kérte föl.

Az aradi ereklye-múzeum építése. Az aradi Kölcsey-egyesület építészeti pályázatot hirdetett egy ereklye-múzeumra. A 13 vértanú pantheonján kívül a szabadságharcz ereklyéi számára muzeumi helyiséget, könyvtárt és előadás termet kell magában foglalnia az emelendő épületnek. A költségek legföljebb 250,000 koronát tehetnek. A pályázatban főképen a fiatal műépítési nemzedék vett részt. Közel 30 terv kerül a bíráló bizottság elé, melynek Fraknoi Vilmos püspök az elnöke. A tervek most ki vannak állítva Aradon az ipartestület nagytermében.

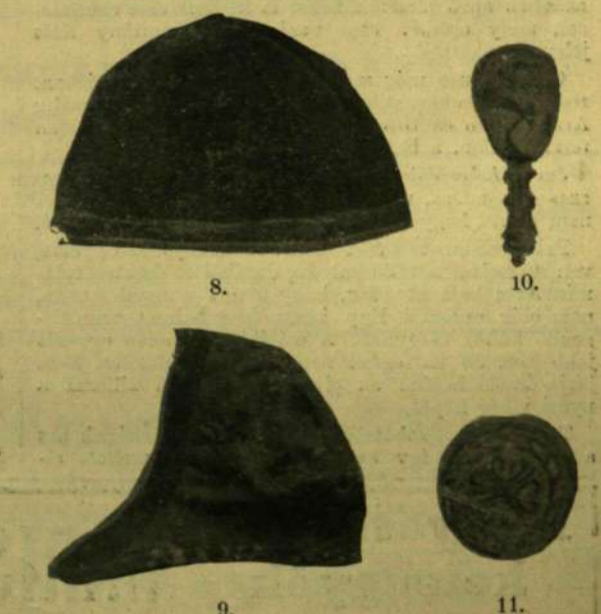
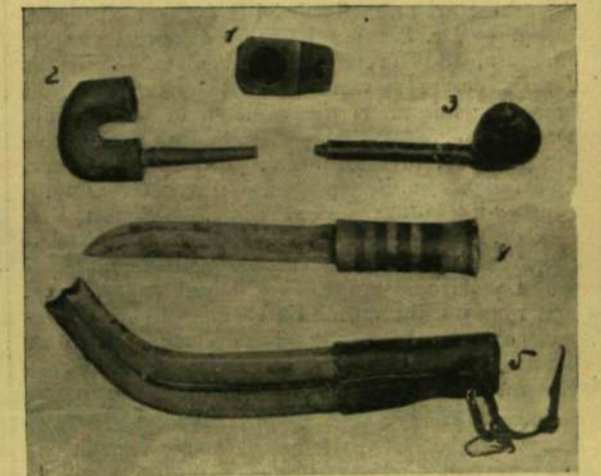
Bosnyák kereskedők látogatása Budapesten. A magyar kereskedők, a kiket ez év tavaszán Boszniában és Hercegovinában tett tanulmányi kirándulásuk alkalmával a bosnyákok oly nagy szíveséggel fogadtak, viszonzni akarván a szíves vendéglátást, meghívták a bosnyákokat, hogy látogassanak el Budapestre. A meghívást elfogadták s október 13-án déln Bosznia és Hercegovina 126 tekintélyes kereskedője jött hozzánk. A bosnyák vendégeket a magyar kereskedők és a főváros közönsége vendégszeretően fogadta. A keleti pályaudvaron a vendégek fogadására nagy közönség gyűlt össze, melynek soraiban ott volt: Halmos János polgármester, a kereskedelmi miniszterium több előkelő tisztviselője, a magyar kereskedelmi csarnok, a kereskedelmi részvénytársaság, melyek a vendéglátás fő intézői. A 126 vendég között volt Hörmann Konstantin, udvari tanácsos Szerajevóból, Szilágyi Oszkár dr., kormányzó-sági titkár, Gerő Mór, a magyar királyi kereskedelmi múzeum szerajevói fiókintézetének főnöke, azonkívül számos nagykereskedő, iparos, bankár, közte Kucukalics, breckai milliomas. A bosnyák vendégek nagy része nemzeti viseletben jött, bő nadrágban, rókaprém hosszú kabátban; fejükön fezzel, vagy turbánnal. Ennek a látogatásnak is az a célja, a mi volt a magyar kereskedőknek, hogy Magyarországot és a két tartományt üzleti összeköttetésbe hozzák. A látogatók minden léptenyomon a legszívesebb figyelmet találták. Megnézték a közzintézeteket, ipartelepeket, a színházakat, s kirándulásokat tettek a főváros környékére. Megérkezésük után mindjárt tisztelgették Széll Kálmán miniszterelnöknél, Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszternél, Halmos polgármesternél és még több helyen.

erősebb tengeri szél a Pyrenei hegyek felé hajította a léghajókat, a kik belátva, hogy lehetetlen Algir felé tovább haladniok, úgy mozdultak, hogy a léghajóval az őket kísérő „Duchayia” nevű czirkáló-hajóra szállhassanak, a mi sok fáradság után sikerült is nekik. Emberben nem esett kár, de a léghajó erősen megrongálódott. A „Duchayia” czirkálóhajó október 15-ikén a léghajóval és utasaival Toulonba visszaérkezett.

A legnagyobb márványszobor. A laabi márványbányák igazgatósága, mint Meranból jelentik, érdekes feladattal bírkózik meg mostanában. Lefejtetett egy óriási márványtömböt, melyből Moltke tábornok berlini szobrát fogják kifaragni. A márványtömb 22 köbméter, sulya 70,000 kilogramm. Arról a helyről, a hol lefejtették, a hegy aljára három óra hosszat kellett szállítani. Ha majd a szobor, mely az újkor legnagyobb szoborműve lesz, elkészül, Meranba, onnan pedig Berlinbe viszik, a hol a brandenburi kapu előtt állíttják fel.

Délsarki expedíció. Svédországból még most október hóban expedíció indul a déli sarkhoz. A tudós munkatársakon kívül egy amerikai festő és esetleg egy argentinai tengerésztiszt is részt vesz az expedícióban. A Falkland-szigetek előtt állomást létesítenek és onnan dél felé mennek. Ha már annyira haladtak, hogy tovább nem mehetnek, telelre alkalmas helyet keresnek, a hajó pedig három geológussal visszatér a Falkland-szigetekre, a honnan a tél folyamán tudományos kirándulásokat tesznek. Az expedíció valószínűleg 1903 elején tér vissza Svédországra.

London utcáin naponta tíz embert gázolnak el. A múlt évben 3500 baleset fordult elő.

1—3. Lapp pipák. — 4. Lapp kés. — 5. Késtk. — 6. Kés és Késtk. — 7. Lapp csizma, rénszarvasbőrből. — 8—9. Főbűtök. — 10. Kanál, rénszarvascsontból. — 11. Sajt, rénszarvasvajból.

HALÁSZ LAPP TÁRGYAI.

HALÁLOZÁSOK.

SOLTZ VILMOS m. kir. főbányatanácsos, a selmecbányai bányászati és erdészeti akadémia nyug. tanára és több éven át igazgatója, Budapesten meghalt 68 éves korában. A vaskohászat kiváló szakértője volt, a ki sokat tett kohászati és az ország magyar bányászati és kohászati egyesület megerősítésére, amelynek működésének előmozdítására az ő feladata volt. Kiváló érdemeiért ő Felsője a III. oszt. vaskorona-renddel tüntette ki.

Ehlyntak még a közelebbi napokban: ZONEL VILMOS magánzó Sopronban, ki végrendeletében százezer koronát tevő vagyonát az evangélikus konventnek hagyta. — SZARKA BOLIZSÁR, a vetési ref. egyház nyug. lelkésze, a szatmári ref. egyházmegye volt esperese, 67 éves korában, Vetésen. — GENCSY ALAJOS nyug. főjegyző, régi honvéd, Gyergyó-Szent-Miklóson. Tizennégy éves korában lépett a magyar szabadságharc katonái közé és a Bem által vezetett összes csapatban mint honvédmester vett részt. Később külföldre menekült s előbb Törökországban, majd Olaszországban tartózkodott, hol pápai tiszt lett s mint ilyen ki is tántették. — Homoród-lővétei PÁLFFY IGÁNCZ, nyug. törvényszéki bíró 48-as honvéd, Kolozsvártól 78 éves korában. — BUTTYKAY SÁNDOR, megyei főlevéltárnok, 48-as honvédtörzs, Nagy-Szöllősen. — HOLLÓSSY LAJOS, a fővárosi Szent-István-kórház felügyelője, 53 éves korában s nagy részvétellel temették el. — KOZÁK KÁROLY nyug. m. kir. pénzügyminiszteri számvizsgáló, Budapesten. — TIBORCZ PÉTER nyug. m. kir. pénzügyminiszteri számvizsgáló, Budepesten. — FRIEDMAN JAKAB pénzügyminiszteri számellenőr 34-ik évében, Kisújszálláson. — DR. SOLTÉSZ KÁROLY a diógyőri vasgyár főorvosa, 43-ik évében, Debreczenben. — URVÁNY ISTVÁN, Veszprém vármegye volt alszámvevője, volt igazságügyminiszteri tisztviselő, a ki az irodalom terén is működött, Budapesten, 32 éves korában. — JENŐ SÁNDOR, fővárosi tanító, polgári iskolai tanár, 26 éves korában, Budapesten. — LENCK GYULA, Sopron egyik tekintélyes kereskedője. — VELLISZ VILMOS dr., budapesti ügyvéd, Pestmegye tiszteleti főjegyzője, 46 éves korában. Szorgalmas munkása volt a szakirodalomnak. — TARIKÉNY JÁNOS, nyug. egykori római kath. tanító, Egerben. — KUBINYI KÁLMÁN pomázi gyógyszerész 42-ik évében. — PALLAGHY MIHÁLY, nyug. uradalmi tisztartó, Kenyhezen. — HERRITZ REZSŐ, földbírtokos, Besztercebányán.

RÉVAY LEONÉ, szül. Modern Irén, a fővárosi könyvkereskedők egyik jeles tagjának neje, kit nagy részvételt keltett el. — Id. rétháti özv. KOVÁCSICS GYULÁNÉ, szül. Wurm Leopoldina, 79 éves korában Új-Aradon s nagy kiterjedésű család gyámszolja. — POGÁNY LAJOSNÉ, szül. Janicsk Erzsébet, a fővárosi adószámveteli hivatalnok főnökének neje, 46 éves. — GAÁL ISTVÁNÉ, szül. Ersemlyéni Szívós Terézia, Alsó-Dabason, 47 éves korában. — ÖZV. WOSSALA JÁNOSNÉ, szül. Desseő Paulina, nagybirtokosné, Máriafalván. — SZINÉR-VÁRALJAI HORVÁTH ZSÓFIA, Kolozsvártól. — JAKAB LAJOSNÉ, szül. Németh Sarolta, 37-ik évében, Szegeden. — SZOTYORI NAGY ILONKA Piskitelepen 14 éves korában.

Szerkesztői üzenetek.

Sz. A. Az «emir» szó, a melyet pl. az afganisztáni uralkodók is használnak, az arab nyelvben annyit jelent, mint «parancsnok», de a mohamedán népeknek «király», «fejedelem» jelentése is van, viszont azonban apró törzsfőnököket is illetnek eme címzéssel, mely esetben csak vezér, vagy kapitány félté jelent.

Gazda. Buzza még most is terem vadon Perzsiában, rozsa a Kankazusban, Kréta-szigetén, árpa pedig Armeniában és Sziciliában. A lencse Kis-Ázsiában terem vadon, a borsó pedig Dél-Európában.

Junon. Elbeszélés. Nagyon egyszerű történetke hosszal elmondása, melynek sem meseje, sem előadása nem olyan, hogy az olvasó figyelmét megragadhatná. Falkavadászat. Nyári vihar. Az első jobb. Gyúgven van verselve, a vadászat izgalmából is érezet valamit. Az a baja azonban, hogy a mit elmond benne, nem elég érdekes. Egy közönséges baleset nem eléggé jó költői tárgy. A másodikban is akad egy-két jobb sor, de az egész nem elég szemléletes, nem bírja érdekeltetni az olvasó szemé elé állítani a nyári vihar képét.

Találkozás. Szobában. Ismeri Szabolcskának azt a versét, mely így kezdődik: «Egymás mellett el-

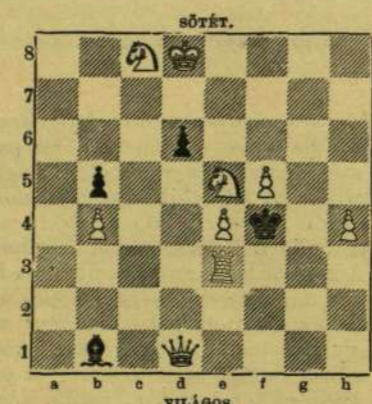
elmegyünk, — találkozik tekintetünk? ... Hasonlítsa össze ezzel a «Találkozás»-t, meg fogja látni, ugyanaz a gondolat mennyivel szebben, megragadóbban van ott versbe foglalva. Másik vers egészen jelentéktelen.

Sz. E. «A mi légyottunk» című költeménye nem jutott kezünkbe. Talán lenne oly szíves újra beküldeni.

Nem közölhetők: Apró hirdetés. Talán maga a szerző se képeli, hogy ez vers. — Csalódás. (Saturus). Nincs oly alacsony színvonal, melynek ez mélyen alatta nem állna. — Sors. Önképzőköri zongorény. — Vilusnak Magányban. Az ilyen versek alkalmazata egy régi jeles kritikuskunk a «kelmeiség» műszavát. — Csüt csendesen, jó emberek. Azt a fiatalon elhunyt tehetséges költőt nem ilyen kezdetleges verssel kollele elbucztatni. — Fűrdőhelyen. A legnehezebb kérdés. Az első csupa kopott szólam; a másikkal szónokiassága inkább erőltetett, mint elmés. — Köszikétek regéje. Száraz, unalmas krónikás modorban elmondott hosszadalmas, érdektelen história. — A mióta az anyám vagy. Ebből a versből nem olvashatunk ki tehetséget. — Merengés. Beteg vagyok. Tíza partján. Lapos, üres versek, minden jó tulajdonság nélkül.

SAKKJÁTÉK.

2245. számú feladvány. Schiffer V.-tól.

Világos indít s a harmadik lépésre matot mond.

A 2229. sz. feladvány megfejtése Wagner S.-tól.

- Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Ke8-b7 ... a3-a2 (a) 1. ... t. sz. 2. Kb7-a7 ... a2-a1 H (b) 2. Kb7-a7 ... stb. 3. C7-c8 H ... t. sz. v. c7-c8 V 4. H mat.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomonyán: Németh Péter. — Liptódtórtól: Hofbauer A. — Bakony-Szentlászlón: Szabó János. — Kecskeméten: Balogh Dénes. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 40-ik számában közölt képtalány megfejtése: Hegyen ülök, búsan nézek le róla.

Felolvasó szerkesztő: Nagy Miklós. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Menyasszonyi kelengyék a legszolidabb kivitelben. Saját készítményű fehérneműek, vászon- és asztalnemű raktár.

HARIS, ZEILLINGER ÉS TÁRSA a „Kék csillag“-hoz Budapest, IV., Váci-utca 16. Legújabb modellek. Költségvetéseket 500 koronától 7000 kor.-ig kívánatra beküldünk és mintákkal készségei szolgálunk.

Salvator Lithion-forrás. Kínáló skerral használatik. vese-, húgyhólyag-, húgydara- és közsérvénybántalmak ellen, vizeleti nehézségeknél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál. Diuretikus (viz. hajtó) hatású. Vasmentes! Képesen emásható! Csiramentes! Kapható árcsökkentéssel és ingyen a Budapesti Árcsökkentő Társaság által. Budapest, főraktár Édeskúty L. urnál.

A Ferencz József keserűviz az egyedül elismert kellemes ízű, természetesen hashajtó szer. 8915

Ha őszül a haja, használja a „Stella“-vizet (Hair Regenerator), mely nem fest de a haj eredeti színét adja vissza, Üvege 2 korona. ZOLTÁN BÉLA gyógyszerésztárában 6 cs. és k. fensége József főherceg udv. szállítója, Budapest, V., Sétány-utca, Szabadság-tér 9043

Tej sterilizáló készülék. gyermekek mesterséges táplálására. Eredeti gyártmány. Születés tanár szerint. Teljes készülék ára 1 sz. 19. — kor. II. sz. 22.80 kor. III. sz. 27. — kor. Továbbá dusan felszerelt raktár gyermekágyas nők részére, valamint gyermek-kezelő és az összes betegápolási czikkékből. Gyárában továbbá jótállás mellett mérsékelt áron készülnek: haskók, költöksérvkötők, sérvkötők, fűzők ferden nők részére, mellhát, műkezek stb. stb. Kimerítő árjegyzéket ingyen és bérmentve küld KELETI J. műszer-gyára, Bpest, Koronahereczeg-u. 17.

Kiselejtezett kis hibák miatt. Dusan aranyozott, beégett, finom festés, teljes 6 személyes. Étező-készlet 5.50 Kávé-készlet 3.00 Tea-készlet 3.50 Mocca porcelántálak 3.75 Csemegeálmány tányérokkal, diszes 2.00 Ortner Rezső és Társa szt.-lőrinci porcelánfestő-ipartelep Teréz-körut 32, sarokúzet. Vidéki megrendelésnél kérjük a vasúti állomás megnevezését.

Legjobb és leghirnevesebb pipere holgypor: a LA VELOUTINE. Különleges Rizspör BISMUTTAL VEGYITVE CH. FAY, ILLATSZERÉSZ. PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

A „Zenélő Magyarország“ zongora és hegedű zenemű-udjónasoktól közlő zenemű-folyóirat, megjelenik minden hó 1. és 15-én mindenkor 12 oldal tartalommal a legújabb s modern zenemű-udjónasokkal. Kijutott a budapesti országos kiállításán 1896 és a párisi 1900. évi világi kiállításán — s szerkesztő-küldőjének s ő csász. és apostoli királyi Felsője legmagasabb megelégedését méltóztatott nyilvánítani. Rendes munkatársai az ország legismertebb magyar zenevezérei s a külföldi világhírű kompositóri. a kiknek legsikerültebb szerzeményei közli a continensen egyedül álló zenemű-folyóirat. Előfizetési ára évenként 6 füzetre, 72 oldal zenemű-tartalommal 3 korona, mutatvány füzetek 60 fillér beküldése ellen bérmentve küld a „Zenélő Magyarország“ — Klöner Ede zenemű-kiadóhivatala és zeneműkereskedése, Budapesten, VIII., József-körut 24.

Most érkeztek nagy választékban valódi perzsaszőnyegek és szmyrnaszőnyegek. Valódi perzsa ágyelők darabja 6, 8, 10, 12, 15 frt és feljebb egész a legfinomabb antique darabokig. Ép egy rendkívüli nagy raktár futó- és pamlagszőnyegeken, butorszőnyegeken, flaneltakaróknak, csipke-, aplikáció- és szines szövetfüggönyökben, pokróczok, lambrquinek, erdőlyi pokróczok, utazó- és kocsitakarók, cocos-szőnyegnek az összes szélességeken stb. Fantázia butorszőnyeg és dekorációs szövetek, finom hímzések stb. Egyes szárnyak és ablakfüggő legnagyobb választékban, egyes ágy- és asztalterítők, szőnyegmaradékok igen jutányosan.

JOANNOVITS DÖME Budapest, 9288 IV., Váci-utca 25. sz. Alapították 1820. TELEFON 990.

MARGIT-CRÈME, mely megítá, sem higányt, sem olmot nem tartalmaz, teljesen ártalmatlan. Ezen világhírű arckozmetikum pár nap alatt eltávolít szepit, májfoltot, pattanást, bőrtörést (Miteser) és minden más bőrbaját. Kisimítja a ráncokat, redőket, himlőhelyeket és az arcot hóhéhré, simává és üdűvé varázsolja. Ára nagy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor., Margit holgypor 1 kor. 20 fill., Margit szappan 70 fill., Margit foppor (Zahnyasztó) 1 kor., Margit arczvíz 1 kor. Hamisítványok bíróság ildóztatnak. — Postán utánvéttel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: FÖLDES KELEMEN gyógyszer. Arad. Budapesti főraktár: Török József file gyógyszer. Király-u. 12. és Andrassy-út 29. Kapható minden gyógyszerésztárában. Legjobb szépitő-szer.

Uj! CRÈME SANS GRAISSE Uj! Pár nap alatt minden arcot fehérít, üdít és szépit. Ára 1.20 kor., szappan 1 kor. Dr. KOVÁCS KÉZPASZTÁJA (csak fűhőd alaktól vóljegygyal valódi) 3 nap alatt minden keset gyöngyöddé és fehérre varázsol. Egy tégely 1.20 kor. Hosszúvá szappan 1 kor. KÁRPÁTI IBOLYAIALLAT a legdivatosabb és legkedveltebb parfüm. Ára mintaholgy szep dobozban 4 korona. Kapható minden gyógyszerésztárában és gyógyszerésztárákban. Fő- és asszisztens raktár: Dr. KOVÁCS ERNŐ gyógyszerésztára és illatszergyára. Budapest, VI., Gyár-utca 17. Megjelent „Toilett-titkok“ kívánatra ingyen és bérmentve.

Czimbalom. Inkolámat, a melyből mindenki, tanító nélkül megtanulhat czimbalmozni, 4 koronánál adom. Képes nagy czimbalomárjegyzéket pedig ingyen. Városi Czimbalomgyár, Budapest, VIII. ker., Böck Szállár-utca 3. sz.

CRÈME DE FANCHON a 3 szív védjegyvel. Rögön finomított és szépitő arckrém. Legjobb a világon! Ártalmatlan! Zsírtalan! Kis tégely 1 K. Nagy tégely 2 K. Főraktár: „URSITS“ gyógyszerésztár, Budapest, Rákóczy-tér 11. Vidékre 20 fillér többlet beküldése után frankó.

+ Soványság + Szép, telt testidomok a női keleti arcpontokról, 1900. évi párisi aranydíjmal kitüntetve 6-8 hét alatt már 30 fontnyi zsírpótlást, kezesessé, Orvosi rend. szarint. Szigorúan bevizsgálva. Nem szedése. Számos kórházban levő. Ára kartononként 2 kor. 10 fill. Postaküldvény vagy utánvéttel. Hasonlati utatadással. Hygien. Institut 9155 D. Franz Steiner & Co., Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.

KIVÁLÓ ERŐSÍTŐ-SZER. 8822. Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.

SOMATOSE. husból készült és ennek tartalmát tartalmazó, nem egyéb, mint a legújabb és legkiválóbb erősítő-szer. gyenge és a táplálkozásban elmaradottaknak, ideggyengüléssel és gyomorbetegségek, beteggyógyászati anyagok körében szennedő gyermekeknek, idősebbeknek, nemkívánatos. Vas-Somatose alakjában a sápkórosoknak lesz ajánlva az orvosok által. Vas-Somatose nem egyéb, mint a legújabb és legkiválóbb erősítő-szer, a melyen alakban a víz az emberi testben van jelen, tartalmaz Somatose. Somatose rendkívül egyszerűen az étvágyat. Raktáron van az összes gyógyszerésztárákban és gyógyszerésztárákban.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban Budapesten, IV., Egyetem-utca 4. Pergetett mézet elsörendű, 5 kilós hűdönyökben bérmentve 6 koronánál szállít az orsz. méhészegylet BUDAPEST, Damjanich-utca 34.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK

KNUTH KÁROLY mérnök és gyáros. Cs. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója. Gyár és iroda: Budapest, VII. ker., Garay-utca 10. Központi víz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. 9277. Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

Kunz József és Társa BUDAPEST, V., Deák-tér 1. 8944. Vászonn-, fehérnemű- és szőnyegraktár. — Menyasszonyi kelengyék. Kastélyok, szállodák, intézetek berendezése. Motor erőre berendezett fehérnemű gyár.

Brünnertestvérek cs. és kir. szab. légszusz-, villamos- és petroleumlámpa-gyár. Főraktár: 9223 Budapest, IV., Koronahereczeg-u. 3. Salonpetroleum és császáróraj I. rendű. — Bérmentes szállítás.

KOTSCHY ERICH 9169 első magy. mech. szőnyeg-kiporlási, szőrmemegóvási és moly-irtási intézet. Nagy méreben gőzerővel. BUDAPEST, Hungaria-út 94. — Telefon sz. 506.

Első magyar üveggyár részvény-társaság 8925 Budapest, V. ker., Ferencz József-tér 8. (Az Akadémia közvetlen közelében).

Vendéglői, kávéházi, és háztartási üveg-neműek gyári raktára. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Virágvázák legszebb kivitelben nagy választékban.

LOHR MÁRIA ezelőtt KRONFUSZ 9147 csipke, vegyeszeti tisztító- és műfestő-intézete megnagyobbított erőművi szőnyegporló és szőrméru megóvó-intézettel. — Megbízások átvételnek: VIII., Baross-utca 85. sz. saját házában levő gyárában és a következő főközközetekben: IX., Calvin-tér 9. V., Harniczad utca 3. VI., Teréz-körut 39. VI., Andrassy-út 16. VIII., József-körut 2. szám. Telefon 57-08.

Parádi üveggyár raktára GÖRÖG ISTVÁN Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utca 15. szám. Nagy választék mindenféle üvegnekben. Asztali készletek stb. igen jutányos áron. 9122

BELICZAY BÉLA 9319 mézeskalácsos és viaszgyertya-öntő, méz-, viasz- és fáklya-raktára. Alapították 1833. Budapest, VII., Csányi-utca 3. szám, saját házában.

Legjobbaját nemükben a
MAGGI
élelmiszerek.

Minden család számára legnagyobb értékkel bírnak.

Maggi ízesítésre minden leves-, bouillon-, mártás- s főzeléknek stb. meglepően jó ízt kölcsönöz. Néhány csöpp elegendő. Üvegcskében 50 fillértől kezdve.

FRANCZIA LEVESEK 1 tábla ára 15 fillér és elég 2 adag erős, könnyen emészthető, egészséges leveshez, mely csupán víz hozzá-tételével néhány perc alatt előállítható. 19 különféle fajtában.

ERŐLEVES-TOKOK 1 tok elég 2 adag legfinomabb erőleveshez, mely csupán forró vízzel leöntve, minden további hozzá-tétel nélkül, azonnal előállítható. Ára 20 fillér.

Egy kísérlet meggyőzőbb, mint bármely reklám.

Minden fűszer-, csemegekereskedésben és drogueriában kapható.

JBOLYAILLATOS MANDOLA KORPA
a bőr számára tisztító és meggyógyító az egyes élelmiszer- és illóanyagokból készült.
KIZÁRÓLAGOS KÉSZÍTŐI
St. Mitschke & Co.
BÉCS, I. LUGERSTR. 3. SZ.

CACAO

SUCHARD

GRAND PRIX PARIS 1900.

Császárfürdő
BUDAPESTEN 8918
téli és nyári gyógyhely.

Először a kén- és szulfid gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdővel, pompás ásványvíz uszodákkal, hő- és kádfürdővel. Prospektus ingyen bérmentve.

Gyümölcs-, főzelék- és husconservákat,
aszalt főzeléket ajánl a legjobb minőségben az
Első Kecskeméti Conservgyár
Kecskeméten. 9173
Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

BGSABÁN
PEMETEFÜZÜKORKA
rekedség köhögés és hurut ellen.
ÁRA 60 fillér

ESZMÉNYI KEBEL
ártható el a *Philes orientalis* által, Batié gyógyszerárúháza Párisban, Passage Vendôme 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnak ártana, az asszonyi kebel fejlődését, valamint a kebel időseinek szilárdaságát biztosítja. Egy üvege ára használati utasítással együtt 3 forint. Baktár: Török József, Budapest, Király-utca 12. sz. 8442

SERRAVALLO 8984
CHINA-BORA VASSAL
kínai helyreállító szer **gyöngök, vörsegynek és lábbadozók** számára. Ajánlja és használja orvosi kiutósegektől. 1000-nél több orvosi elismeréssel.
Kitűnő íz.
Külföldi több arany és ezüst éremmel.
Árak: 1/2 literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40.
Kapható minden gyógyszerárúháza.
Serravallo J. gyógyszer. Triestben.

Dús terméstöbbletek létrehozatalára,
az összes gabonafélék, takarmányvetések, hurgonya, répa és tengeri alá, kivált gyengén sikerült vetések feljavítására, legfőképp pedig szőlők trágyázására, úgyszintén dinnye és konyhakertiek (uborka, tök) hihetetlen termésköszására ajánljuk **száritott kőbányai hizottsertés-trágyánkat,** mely bámulatos gyors és biztos hatása által feltűnő elterjedésre tett szert és **lényeges megtakarításokat** tesz lehetővé.

Megrendelések intézendők
BUDAPEST-KŐBÁNYAI TRÁGYASZÁRÍTÓ-GYÁR
Bosányi, Schietrumpf és Társa
BUDAPEST, V., Bálvány-utca 2.

Kimerítő prospectus ingyen és bérmentve

Franklin-Társulat nyomdája, (Budapest IV., Egyetem-utca 4. sz.)

43. SZÁM. 1901. BUDAPEST, OKTÓBER 27. 48. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkronikával) együtt egész évre 24 korona, félévre 12 *
Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** egész évre 16 korona, félévre 8 *
A **POLITIKAI UJDONSÁGOK** egész évre 10 korona, félévre 5 *
Külföldi előfizetésekre a postai költség meghatározott viteldíj is csatolandó.

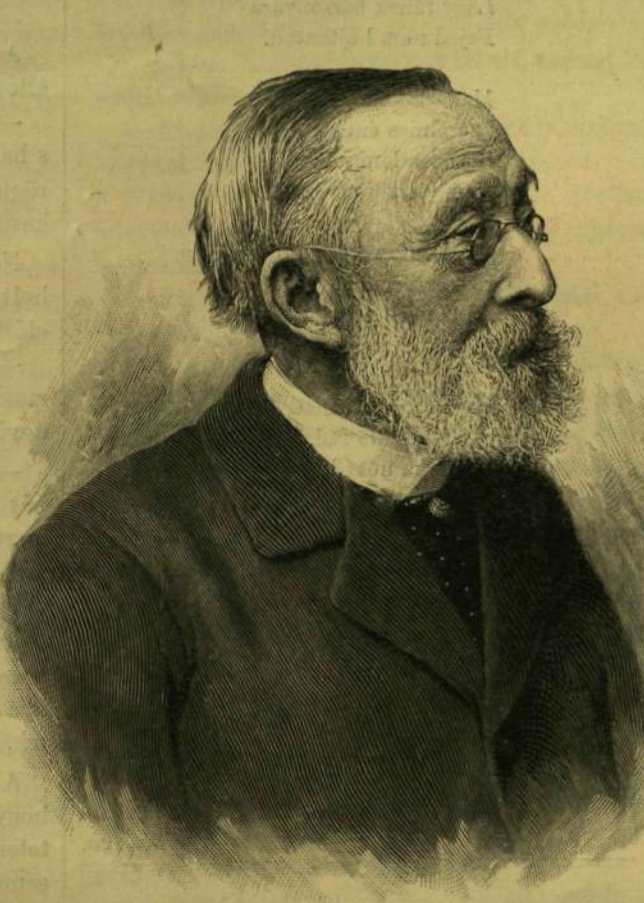
VIRCHOW.
SZELLEME teljes frissességében, tanítványai és tisztelői nagy számától körülvéve, ilté meg október 13-ikán, a német tudomány büszkesége, **Virchow Rudolf** 80-adik születése napját. Ezt az ünnepet az egész művelt világ ünnepévé tette az a rendkívüli hatás, melyet az agg tudós úttörő munkásságával, tudományos fölfedezéseivel az emberi haladás ügyére tett.

és nem a szervezettől idegen képződmények s alapjuk abban áll, hogy a szövetek, illetőleg a sejtek alkalmazkodni igyekeznek az abnormális viszonyokhoz. Mint ő maga mondotta, a betegség nem valami az emberbe behatolt idegen lény, hanem az emberi szervezetnek bizonyos hatások alatt végbement elváltozása.

Az orvosi kutatásokon kívül nagy fontosságúak **Virchow** anthropologiai tanulmányai. E téren is nagy eredményeket ért el. Még nagyobb fontosságú a közegészségügy terén kife-

nére is keresztültvitt. A politikában is sokat szerepelt; rendszerint ellenzéki álláspont foglalt el a kormányok ellen; mindig a szabadelvűség vezette és a szegény nép sorsának könnyebbítése társadalmi reformok útján.

Virchow 1821 október 13-án született Schivelheinenban, Hátsó-Pomeránia egy kis városkájában. Már korán elhatározta, hogy az orvosi tudományoknak szenteli magát s e célból középiskolai tanulmányai befejezése után a **Frigyes Vilmos-intézetbe**, az akkori katonai orvosi akadémiába lépett be Berlinben. Jellemző az ifjú orvostan-hallgató sokoldalúságára és tudományosságára, hogy az egyetemen az orvosi tudományok mellett az arab költészettel is foglalkozott, Rückert, az ismert költő vezetése alatt.

VIRCHOW RUDOLF.

1843-ban avatták tudórrá **Virchowot**. Korának legnagyobb német orvosa, **Müller János** korán felismerte rendkívüli tehetségeit. De még nagyobb hatást tett, saját beismerése szerint, **Virchowra** egy másik kiváló tudós, **Schönlein**, belgyógyászati előadásaival. Az ő klinikáján, a mi akkor sehol sem volt még, széles tere nyílt a górsóvel és vegyi ellenhatásokkal való kísérletezésnek, s a diagnózist nem csupán a beteg megtekintéséből, hanem a klinikai symptomák s a beteg váladékai górsóvi vizsgálatának egybevetéséből állapították meg.

Ebbe az időbe esik a sejtek tanának megalapítása is, mely **Virchow** későbbi működésére oly nagy jelentőségű volt, s melynek alapvetői **Schwann** és **Schleiden** voltak. Tulajdonképp **Schwann** kísérletei az állatok és növények alkatának és növényességének megegyezéséről — voltak kiinduló pontjai a sejtelméletnek. **Schwann** ugyanis arra a tapasztalatra jutott, hogy az állatvilág szerves kialakulásában ép olyan, mint a növényvilág, s mindkettőnél a sejt az alapeleme minden szerves képződménynek. Ez a tan adott alkalmat **Virchow** legnevezetesebb műve, a «Sejtkör» megírására.

Virchow búvárkodásának legfontosabb eredménye azonban a sejtkör-tan. E tárgyról szóló műve az orvosi tudomány klasszikus, örökbecsű munkái közé tartozik s évtizedek óta sértetlenül őrizte meg tekintélyét minden támadásokkal szemben. Megcáfolta a föllépéséig divatozott nézetet a sejtek őstermődéséről, a mely azt hirdette, hogy a sejtek önként válnak ki a folyékony vagy szilárd szövetek alaktalan tömegéből. Kimondta a nagy elvet, hogy minden sejt sejtből ered (omnis cellula e cellula) s ezzel a modern orvostudomány oly szilárd alapjait vetette meg, a melyekből kiindulva, bámulatos fejlődés vált lehetővé s nem egy világhosszág gyűlt ki a természettudományok más téerein is. **Virchow** ismerte fel, hogy a betegségek megváltozott viszonyokból alakult életünemények

tett munkássága. Már ifjú korában is, mikor a sziléziai éhínség tanulmányozására küldték ki, erőlyesen sürgette a kormányt a nép társadalmi és kulturális állapotainak orvoslására, mert a járványok okai első sorban a nyomor, a tudatlanság, a nép egészségtelen életmódja. Merész föllépése ekkor rá is vont a kormány haragját, de ő nem riadt vissza. Berlin városa nagyrészt neki köszönheti páratlanul mondható csatornázását, melynek nemcsak ő dolgozta ki alapvonalait, hanem az építkezésre is felügyelt s minden nehézség és ellenzés elle-

nek megegyezéséről — voltak kiinduló pontjai a sejtelméletnek. **Schwann** ugyanis arra a tapasztalatra jutott, hogy az állatvilág szerves kialakulásában ép olyan, mint a növényvilág, s mindkettőnél a sejt az alapeleme minden szerves képződménynek. Ez a tan adott alkalmat **Virchow** legnevezetesebb műve, a «Sejtkör» megírására.

A **Virchow**-féle tan maga abban áll, hogy a sejtekben egy lényeges erő, az úgynevezett élet-erő lakik: ez az élet forrása. Hogy aztán a sejtben végbemenő folyamatok erőművi, fizikai és

